

Delavska enotnost

Glasiilo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 22. maja 1997 ☆ številka 18 ☆ letnik 56

GOSPODARSKA ZBORNICA PONUJA ROKO SINDIKATOM

Upravni odbor Gospodarske zbornice Slovenije je na seji to sredo, na namenoma za javnost odprti razpravi, dal delodajalski pogajalski skupini pri pogajanjih o prenovi splošne kolektivne pogodbe mandat, naj vztraja pri sklenitvi tega dokumenta do konca maja letos. Takrat namreč potečeta podaljšana veljavnost splošne kolektivne pogodbe in socialni sporazum. Zbornica meni, da je dajanje možnosti vladi, da v dogajanje poseže z interventnimi zakonskimi rešitvami, slabša rešitev od sklenitve SKP.

Predloga sindikatov o podaljšanju veljavnosti sedanje splošne kolektivne pogodbe pa delodajalska stran noče sprejeti. To pomeni, da se pogajalska skupina delodajalcev lahko pogaja s sindikati (popušča), vendar ne prek razumne meje. Načeloma bi morala doseči sprejem kar največjega dela svojih predlogov, saj gre za dolgoročni vpliv določil kolektivne pogodbe na poslovne rezultate in konkurenčnost gospodarstva.

Najpomembnejša odprta vprašanja v pogajanjih o SKPG so vprašanja dela in financiranja sindikata v podjetjih ter še neusklajeni členi o plačah na podlagi delovne uspešnosti, povračilih stroškov v zvezi z delom (neusklajena so še službena potovanja), inovacijah ter plačah sindikalnih zaupnikov. Na seji upravnega odbora Gospodarske zbornice so poudarili, da jim ni do dvobojevanja s sindikati, pač pa do za obe strani zadovoljive rešitve. Glavni dolgoročni cilj delodajalcev je, da plače v prihodnje ne bi več tako prehitvale gibanja produktivnosti kot doslej.

Upravni odbor GZ je položaj pri pogajanjih o socialnem sporazumu ocenil za bolj zapletenega. Določbe sedanjega sporazuma, zlasti vladine obljube, se namreč ne izpolnjujejo. Zato se upravni odbor zbornice boji, da bo tudi novi sporazum le deklaracija, če vanj ne bodo vgradili varovalk za njegovo uresničevanje. Če vlada ne bo resno posegla z varčevalnimi ukrepi v državno trošenje (proračun), bodo delodajalci razmislili, ali bi socialni sporazum sploh podpisali. Od sindikatov pa delodajalci zahtevajo, da morajo ob podpisu socialnega sporazuma, ki bo tokrat veljal do konca leta 1999, za čas njegove veljavnosti zagotoviti socialni mir. Delodajalska stran je posebej poudarila še dve svoji zahtevi, in sicer, naj regres ostane vse do izteka veljave socialnega sporazuma na enaki nominalni ravni, torej na 102.000 tolarjih, in naj se plače praviloma revalorizirajo (največ s faktorjem 0.85 rasti cen življenjskih potrebščin v tistem obdobju) enkrat letno, če inflacija ne preseže šestodstotne letne stopnje.

Upravni odbor GZ je svojo sejo izkoristil tudi za javni poziv, v katerem akterje slovenske politike približevanja Evropski uniji poziva k čimprejšnji ratifikaciji pridružitvenega sporazuma.

N. L.

Valter Drozg, podpredsednik gospodarske zbornice

Bo politika znova posegla v upravljanje Slovenskih železarn?

VETER PIHA S KOROŠKEGA!

stran 2

Skei pripravlja sredi junija v Ljubljani veliko protestno zborovanje

stran 2

Pogovor z Borisom Frajnkovičem, sekretarjem območne organizacije ZSSS Ptuj

Tekstilnim delavkam je še zelo hudo

stran 3

Strateški program Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije

Spremembe v korist ljudi

stran 4

Koga in zakaj motijo soupravljalne pravice delavcev

stran 8

Pravniki ZSSS se zavzemajo za popoln zakon o delovnih razmerjih

stran 8

Bodo tujci postali večinski lastniki naše edine tovarne sladkorja

stran 12

sindikalni
Zaupnik

SVOBODNI SINDIKATI ŽELIJO POGAJANJA USPEŠNO KONČATI

Sindikati dejavnosti, povezani v ZSSS, so se danes posvetovali o rezultatih pogajanj o splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo in socialnem sporazumu. Dosedanje delo pogajalcev so potrdili, določili so tudi okvire še dopustnih rešitev o še neusklajenih določbah. Kot nam je povedal Brane Mišič, je neusklajeno zlasti vprašanje možnosti za delo sindikata v podjetjih in plačevanje sindikalnih zaupnikov. Neusklajena je tudi nova tarifna priloga, o kateri se sploh še niso začeli pogajati.

O podpisu ali zavrnitvi nove kolektivne pogodbe in socialnega sporazuma bo prihodnji petek odločila konferenca gospodarskih sindikatov iz sestave ZSSS. Mišič meni, da bo normativni del kolektivne pogodbe takrat skoraj zanesljivo že zrel za podpis.

V socialnem sporazumu je za pogajalce najtrši oreh usklajevanje plač z inflacijo. Predstavniki gospodarske zbornice zahtevajo, naj se plače usklajujejo le enkrat na leto, kar pomeni, da bi bile zamrznjene do konca letošnjega leta. Pri tem pa naj bi upoštevali le 80 odstotkov rasti cen.

Brane Mišič

Svobodni sindikati bodo vztrajali pri izenačitvi stroškov, kot so dnevnice, prehrana in terenski dodatek. Te zneske naj bi urejal zakon o izvajanju socialnega sporazuma.

Minimalne plače bi po mnenju sindikatov in vlade lahko znašale 58.500 tolarjev bruto, a delodajalci tej višini še nasprotujejo.

Pogajalci so se že dogovorili o višini regresa za prehrano med delom, ki bo znašal 500 tolarjev na dan. Delodajalci bodo zaposlenim dolžni povrniti najmanj 60 odstotkov cene javnega prevoza.

Višino letošnjega regresa za dopust določa socialni sporazum za lansko leto. V gospodarstvu znaša najmanj 102.000 in največ 127.760 tolarjev, v negospodarstvu pa 102.000 za tiste, ki prejema plače, manjše od povprečja, in 78.000 za tiste z nadpovprečnimi plačami.

Mišič je prepričan, da bo normativni del nove splošne kolektivne pogodbe prihodnji teden usklajen, s tarifno prilogo pa bodo imeli pogajalci še precej dela.

F. K.

Pojasnilo:

V sedmem odstavku članka Napredek na pogajanjih je še premajhen, ki smo ga prejšnji teden objavili na prvi strani Delavske enotnosti, je bilo napačno navedeno, da Mišič meni, da so plače v negospodarstvu ključni vzrok težav pri pogajanjih o novi splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Tako namreč menijo delodajalci.

Samo enkrat je prvič

»Preklic« preklica

Bo v tretjem tisočletju spet socializem?

»Operacija SDT« v polnem teku

BO POLITIKA ZNOVA POSEGLA V UPRAVLJANJE SLOVENSКИH ŽELEZARN?

Kot je pokazala ponedeljkova razprava v državnem zboru, ki jo je organizirala SLS, so mnenja enotna zlasti o tem, da Slovenske železarne (SŽ) še naprej potrebujejo državno pomoč. Zaradi slabih rezultatov dosedanje sanacije, še posebej v lanskem letu, pa je čedalje več tistih, ki vidijo rešitev v spremembi organizacije tega državnega koncerna. Zlasti Ravenčani se zavzemajo za večjo povezanost podjetij, nastalih iz bivše Želazarne Ravne. Ost njihove kritike je usmerjena tudi na združitev ravske in štorske metalurgije v Metal, ki je zaradi nepokrite izgube štorskega dela podjetja obsojen na propad.

Ker je razpravo o problematiki SŽ organizirala le ena stranka – SLS – jo je njen predsednik izkoristil zlasti za možnost novega kupčkanja v vladni koaliciji. Dejal je namreč, da se je treba na primeru Tama in drugih sanacij, ki so se izrodile, kaj naučiti. Do slabih rezultatov naj bi prišlo zaradi premajhnega nadzora nad izvajanjem sanacije. Podobnik je k temu dodal, da se naša država preveč zadolžuje, da vsak mesec porabimo več, kot naredimo. Sanacija SŽ bo po Podobnikovi besedah element aneksa koalicijske pogodbe med SLS in LDS. Če se o tem ne bodo dogovorili, bo SŽ sanirala neka druga vlada. Tako Podobnik.

Minister Metod Dragonja je menil, da je država kar veliko pomagala železarnam. Prvi ukrepi so bolj pomagali bankam, ki so poslovale z železarnami. Vendar se je tudi poslovanje SŽ počasi izboljševalo. Lansko leto, ko je bila v Evropi recesija, pa je pokazalo, da železarne potrebujejo še dodatno pomoč – da so torej odvisne od države ali drugih lastnikov. Tako je tudi v drugih evropskih državah. Razen najmanjših pa prav vse podpirajo svojo proizvodnjo jekla. Tudi zaradi tega so zmogljivosti evropskih jeklarn precej večje od potrebe.

Po Dragonjevih besedah vla-

Minister Metod Dragonja meni, da bo morala država železarjem še pomagati.

da misli, da je treba sanacijo železarn nadaljevati. Za njen uspeh pa bi moralo biti vodenje SŽ bolj jasno. Glede lastninjenja pa je menil, da bi lahko potekalo ne le prek koncerna, ampak tudi prek posameznih družb. Vlada bo predlagala dokapitalizacijo SŽ, ki naj bi bila izvedena v dveh tranšah. Skušali bodo urediti tudi zapadle obveznosti do Eles, ki nekatere družbe močno obremenjujejo. Vse skupaj pa naj ne bi slonelo le na državnem denarju.

Bivši minister za industrijo Iztidor Rejc, ki je bil nosilec pod-

državljenja takratnih treh železarn, pa se je zavzel za lastinjenje po lokacijah. Predlagal je tudi večje angažiranje strokovnjakov, ki pa bi jih bilo treba dodatno izobraziti.

Direktorji SŽ in posameznih večjih družb Vasilij Prešern, Brane Žerdoner, Milan Svajger in Anton Šteblaj so opozorili zlasti na nujnost dokapitalizacije, ki naj bi bila obveznost lastnika. SŽ so več kot 80-odstotno v lasti države. Omenili so tudi, da bo treba število zaposlenih še zmanjšati. Pri dosedanjih odpuščanjih, število zaposlenih se je z 18.000 zmanjšalo na 7500, je država pokrila velike

Noži ne bodo prodani

Udeleženci razprave so enotno nasprotovali tudi prodaji Nožev. Na predlog o prodaji tega podjetja sem dal veto, je dejal Marjan Podobnik. Če že potrebujemo to kupnino, bi jo lahko dobili tudi drugje, je dodal Jože Žunec. To podjetje že dvajset let uspešno konkurira tistemu, ki naj bi jih kupil. Zakaj?

Veliko pomislekov je tudi na prodajo posameznih nepotrebni objektov in stranskih dejavnosti. Ker naj bi pri tem prihajalo tudi do nepravilnosti, bodo potrebne revizije, je še povedal Podobnik.

obveznosti, tako naj bi bilo tudi še naprej. Zlasti Prešern se je zavzel za močan koncern, saj se tudi drugod po svetu veliki proizvajalci združujejo. Zagovarjal je tudi strategijo SŽ do leta 2005, s katero naj bi povsem soglašali vsi direktorji, tudi tisti, ki vodijo posamezne družbe.

Brane Žerdoner je opozoril, da dveh jeklarn, ravske in štorske, ne bo mogoče trajno ohraniti. Po njegovih besedah je treba v Metal tudi vlagati, saj sicer

na premajhno izkoriščenost zmogljivosti vojaškega programa in tudi na zastarelost strojev.

Dušan Posedi, predsednik Skei družb lokacije Ravne, je povedal, da je bila sanacija uspešna le glede odpuščanja delavcev. Ker v Skei s tem niso zadovoljni, so državni zbor in SLS pisno pozvali, naj jim pomagata. Po njegovih besedah so z anketo ugotovili, da zaposleni na Ravnah podpirajo delitev SŽ na posamezne družbe, tako naj bi menili tudi direktorji, ki pa

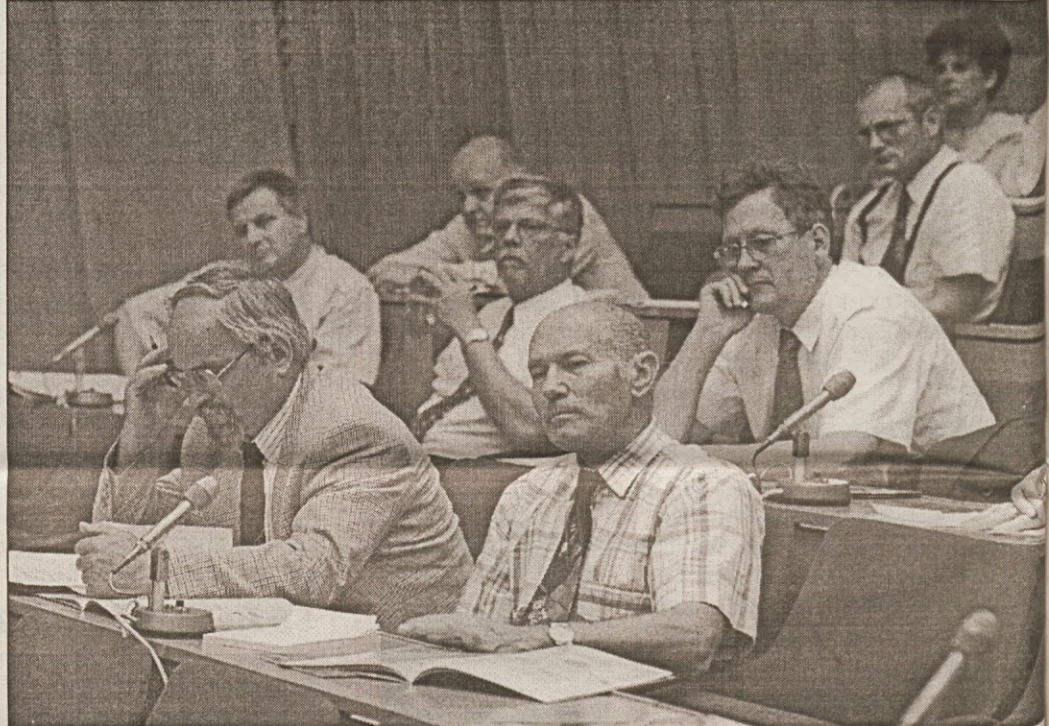
ne bo mogel ohraniti svojega tržnega deleža v Evropi. Tako kot Metal tudi Acroni ne zmorejo financirati tekoče proizvodnje, je povedal njihov direktor. Svajger, direktor Stoja z Raven, pa je opozoril

tega ne povedo na pravem mestu. Tudi lastinjenje naj bi potekalo po družbah, pri čemer zaposleni pričakujejo, da bodo poleg certifikatov uporabili tudi potrdila za premalo izplačane plače.

V razpravi so sodelovali tudi nekateri župani občin, kjer je sedež posameznih družb. Ti so bili do sanacijskih rezultatov še najbolj kritični. Tisti s Koroške so se jezili na nepotrebno združitev s Storam, ki da bi jih morali že zapreti. Štajerci pa so zagovarjali ohranitev železarne, ki zdaj umira na obroke je pa za tamkajšnje prebivalstvo nujno potrebna.

Na te izzive je odgovoril tudi bivši direktor uprave SŽ Alojz Vrečko. Potrnil je, da združitev ravske in štorske metalurgije ogroža nepokrita izguba štorskega dela Metala, ki bi morala biti pogledna za ob združitvi. Menil je tudi, da je alternativa zaprtju štorske železarne njena prodaja švedskim interesentom. Če bo do nje prišlo, pa bi bile ogrožene zlasti Ravne.

Bivši direktor Želazarne Ravne Jože Žunec je menil, da j narobe zlasti to, da o sanaciji odločajo vseskozi isti ljudje, ki pa izvajalce menjajo prepogosto.

Od tistih, ki imajo zdaj besedo v SŽ, je molčal le sedanji direktor (prej minister) Andrej Umek.

SKEI PRIPRAVLJA VELIKO PROTESTNO ZBOROVANJE

Izvršni odbor Skei je prejšnji teden na seji v Celju ugotovil, da vlada ni dovolj pripravljena pomagati podjetjem kovinske in elektroindustrije, ki zato še naprej propadajo. Zelo hudo je v podjetjih v lasti sklada za razvoj in tudi na celjskem območju. Kot nam je povedal predsednik Skei Albert Vodovnik, se je izvršni odbor zaradi tega odločil za radikalizacijo sindikalnega boja. Če bo republiški odbor to odločitev potrdil, bo sredi junija dveurna opozorilna stavka, v Ljubljani pa množično zborovanje kovinarjev.

Vse oblike protesta bodo uperjene zoper vlado, ki preprečuje celo že pripravljene ukrepe, ki jih v korist podjetij pripravljajo posamezna ministrstva. Blokade menda povzročata finančni minister. Namesto ukrepov in denarja za pomoč podjetjem vlada usmerja čedalje več denarja za socialne transferje. Poleg finančnega ministra menda proti delavcem deluje tudi minister za delo, saj je prav on preprečil sprejetje sprememb zakona, po katerih bi izplačilo regresa imelo prednost pred večino drugih terjatev. Albert Vodovnik pravi, da je izvršni odbor Skei ocenil, da je vse to v nasprotju z odnosi socialnega partnerstva. Vlada se zanje torej očitno zavzema le načelno.

K temu Vodovnik dodaja, da tudi organi pregona ne ukrepajo zoper

Albert Vodovnik, predsednik Skei

tiste, ki kradejo projekte in dokumentacijo naših tovarn. To naj bi se dogajalo v Vozilih iz Nove Gorice, Tovarni rezalnega orodja Prevalje in še kje. Dokumentacija Vozil je menda dostavljena domači konkurenci, prevajalske pa so se polastili tuji interesenti. Tako Vodovnik.

Opozarja tudi na povečevanje problemov delavcev Zlatarne Celje, ki jih banke, mogoče še kdo, hočejo spraviti v stečaj. Čeprav zlatarji ne prejema nobenega denarja, so trdno odločeni braniti svojo tovarno in delovna mesta. Vodovnik opozarja vlado in zlasti banke, da se s

potrpljenjem delavcev Zlatarne smejo več igrati.

O predlogih izvršnega odbora republiški odbor Skei odloča začetku junija. Če vlada ne bo pokazala vsaj malce več pripravljenosti pomagati podjetjem kovinske elektroindustrije, bo Skei sredi junija organiziral veliko protestno zborovanje v Ljubljani, istega dne bo tudi dveurna opozorilna stavka kovinarjev. Če to ne bo zadostovalo, bo Skei verjetno odločil za splošno stavko, ki bo trajala do izpolnitve zahtev.

Razpravo v državnem zboru je »skuhal« Skei družb na lokaciji bivše Želazarne Ravne. Njegov predsednik Dušan Posedi je pred poslanci zagovarjal ponovno povezanost ravske in štorske metalurgije in decentralizirano lastinjenje.

NAROČILNICA

Naročamo izvod(ov) Delavske enotnosti. Časopis pošiljajte na naslov:

Plačnik teh izvodov je:

Naročnino bomo plačevali vsake tri mesece. Posamezna številka stane 170 tolarjev.

Za naročnika:

Delavska enotnost

je bila ustanovljena 20. novembra 1942 in je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

Izdaja Svet ZSSS, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana • Za izdajatelja Rajko Lesjak, tel. 310-760 • V.d. odgovornega urednika Franček Kavčič, tel. 13-16-163 • Naročnina 13-10-033, int. 272 • Posamezna številka stane 170 tolarjev • Ziro račun 50101-678-47511 • Tisk: Dnevnik, Ljubljana, Kopitarjeva 6 • Ministrstvo za kulturo šteje Delavska enotnost med proizvode, za katere se plačuje 5% davek, ki je všteti v ceno posameznega izvoda.

Pogovor z Borisom Franjkovičem, sekretarjem območne organizacije ZSSS na Ptuju

TEKSTILNIM DELAVKAM JE ŠE ZELO HUDO

Z Borisom Franjkovičem smo se pogovarjali zlasti o položaju delavcev v podjetjih. Pravi, da je hudo zlasti tekstilkam in delavcem v nekaterih manjših podjetjih. Sicer pa so podjetja danes v glavnem "očiščena" presežnih delavcev, zaradi česar je brezposelnost več kot 20-odstotna. Članstvo pričakuje, da bodo pogajalci ZSSS ne bodo popustili in da bodo uspeli ohraniti pravice iz kolektivnih pogodb in socialnega sporazuma. Ptujška območna organizacija je letos ponovno organizirala praznovanje prvega maja, pri čemer so ji podjetja zelo pomagala. Tako je delavcem vrnila tradicionalno praznovanje, ki so ga hotele prevzeti stranke.

Kaj bo prinesla nova delovnopravna zakonodaja

Pred kratkim se je tretjič sestala tudi območna konferenca ZSSS na Ptuju. Člani konference so zlasti opozarjali, da sindikalisti v pogajanjih o splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo ne smejo popustiti. Delavci danes že tako težko živijo, da na zmanjševanje svojih pravic in ponovno zategovanje pasu ne morejo več pristati. V tej državi bi lahko več kot pri delavskih plačah in drugih pravicah prihranili na mnogih drugih področjih. Delavci se čedalje bolj zavedajo, da so njihove plače v podjetjih močno odvisne od vsebine splošne in panožnih kolektivnih pogodb in od določil socialnega sporazuma, pravi Franjkovič. Pravice, ki niso zapisane v teh dokumentih, delavci izredno težko uveljavijo. Zato so zaskrbljeni, ker do sklenitve nove kolektivne pogodbe ni prišlo, čeprav je že konec maja. Ljudje se bojijo, da bodo izgubili pravice, ki jih imajo po še veljavni zakonodaji. Upajo, da bodo socialni partnerji vendarle našli rešitve in da jim za ohranitev pravic ne bo treba ponovno stavkati. Če pa bo sindikat kljub vsemu zaščito delavskih pravic moral organizirati stavko, potem bodo delavci s Ptuja na njej množično sodelovali, pravi Franjkovič.

Daleč najslabše plače so v Delti in v Validu

"Okoli 75 do 80 odstotkov delavcev na našem območju prejema plače po kolektivni pogodbi. Največ izjem je v tekstilni panogi. V Delti in v invalidskem podjetju Validu, kjer je skupaj zaposlenih okoli 500 delavcev, plače kljub vsem prizadevanjem sindikata delavcev v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji še vedno zaostajajo za izhodnimi iz panožne kolektivne pogodbe za 30 do 40 odstotkov. Že od lanske jeseni prejema večina delavk in delavcev v teh dveh podjetjih okoli 32.000 tolarjev neto plače. Povprečna bruto plača v

omenjenih podjetjih pa znaša od 40.000 do 45.000 tolarjev. Plače v Delti in Validu zaostajajo za 50 odstotkov za povprečnimi plačami v tekstilni panogi v Sloveniji. Obe omenjeni podjetji dolgujeta delavcem predlanski regres, pa tudi lani ga niso dobili v celoti. Inšpekcija dela je sicer opravila inšpekcijski pregled, vendar se po njem ni prav nič spremenilo. Zato se je veliko

Boris Franjkovič: Delavci nočeji biti grobarji svojih podjetij

delavcev že odločilo, da bodo individualno tožili delodajalca," pojasnjuje Boris Franjkovič.

"V Validu so delavci februarja stavkali štiri dni in pol. Vodstvo podjetja je obljubilo, da bo plače povečalo za 12 odstotkov. Vendar pa se to še ni zgodilo, čeprav so od dogovora minili že trije meseci. Zato ne bo smel biti nihče presenečen, če bodo delavci zopet stavkali. V Delti bi morali že pred časom pripraviti sanacijski program, vendar ga v sindikatu do danes še nismo videli. Sedaj Delta premešča delavce v druga podjetja, v katerih sicer delavci prejema plače po kolektivni pogodbi. Vendar pa imajo premeščeni delavci še vedno enake plače, kot so jih imeli v Delti, čeprav verjetno delodajalec zanje Delti plačuje več. Ali ne gre v tem primeru dobesedno za suženjski odnos, saj Delta prodaja drugim delodajalcem delo lastnih delavcev, ki jih plačuje manj, kot dejansko zaslužijo?" se sprašuje Boris Franjkovič.

"Res pa je, da delavci kljub vsemu ne želijo biti grobarji svojih podjetij. Če bi stavkali, bi verjetno obe podjetji spravili v stečaj, sami pa bi si zagotovili socialno varnost na zavodu za zaposlovanje. Vendar pa delavci še vedno upajo, da bodo podjetja lahko rešili in tako ohranili delovna mesta zase in za naslednje generacije. Zato prizadevno in pošteno delajo za mizerne plače.

Včasih je v Tovarni volnenih izdelkov v Majšperku bilo 260 delavcev, po prisilni poravnavi pa

jih dela samo še 140. Kljub vsem težavam pa imajo delavci v tem podjetju plače po kolektivni pogodbi," pojasnjuje Franjkovič.

Pred nedavnim so se predstavniki sindikatov pogajali za plače tudi z lastnikom tekstilnega podjetja Zorn, kjer je zaposlenih okoli 50 delavcev. "Večinski lastnik podjetja je tujec. Pravi, da želi, da bi bili delavci plačani po kolektivni pogodbi in zakonih, vendar mu naši finančni strokovnjaki – te je najel – menda vedno pripravijo takšne rešitve, ki dajejo delavcem le minimalne pravice. Tako je bilo tudi z regresom. Sedaj smo se dogovorili, da bodo plače resnično po kolektivni pogodbi. To pa pomeni, da jih bodo morali dvigniti za nekaj odstotkov," pravi Franjkovič. To kaže, da so tuji lastniki do delavcev korektni kot naši strokovnjaki.

Zanimivo je, da v podjetju Zorn delavcem, če ves mesec ne gre do bolnišnice, k plači primaknejo okoli 5000 tolarjev stimulacije. Boleznin je v tem podjetju manj kot pet odstotkov. Franjkovič se ob tem vprašuje, ali morda ne hodijo na delo tudi bolni delavci. Kdo bo plačeval njihovo zdravljenje, če bodo zaradi tega težje zboleli ali se hitreje iz-

črpali?

Številni manjši zasebni delodajalci se požvižgajo na delavske pravice

"Še veliko težje kot v večjih podjetjih, pa je delavcem v majhnih zasebnih tekstilnih podjetjih," poudarja Franjkovič. "Delavci iz takšnih obratov sploh ne upajo priti na sindikat, saj se bojijo, da bi jih delodajalec, če bi za to izvedel, odpustil. Še najbolj korektni do delavcev so starejši obrtniki, najbolj pa delavske pravice teptajo kvazi menedžerji, ki vodijo novoustanovljene manjše družbe z omejeno odgovornostjo.

Kmetijski kombinat, v katerem je zaposlenih okoli 500 delavcev, je dobil soglasje za javno prodajo delnic. V javni prodaji, ki bo verjetno med zadnjimi, bodo prodali od 37 do 39 odstotkov delnic. Sicer pa delavci ne bodo večinski lastniki kombinata, saj je njegovo vrednost krepko preseglala vrednost delavskih certifikatov. V Perutnini, ki daje delo in kruh 1200 delavcem, čakajo na drugo soglasje. Delavci bodo večinski lastniki podjetja, precej delnic pa bodo imeli tudi kooperanti.

Stopnja brezposelnosti presega 20 odstotkov

Sicer pa se na območju Ptuja število brezposelnih v zadnjem času ne povečuje več. "Trenutno imamo 5440 brezposelnih, brezposelnost je 20,9-odstotna. V gospodarstvu je zaposlenih 9800 delavcev, v negospodarstvu pa 3600, pri zasebnih dela 2000 delavcev. Skupno je torej na ptujskem območju zaposlenih 15.400 delavcev. Od začetka devetdesetih let do danes je propadlo preko 5000 delovnih mest. Trenutno je nastalo nekakšno zatišje, vendar pa nihče ne ve, ali se je proces ukinitja delovnih mest že končal ali še ne. To bodo pokazali gospodarski rezultati v letošnjem in naslednjem letu. Glede na vse, kar danes doživljajo delavci v marsikaterem ptujskem podjetju, še ne moremo biti optimisti," opozarja sekretar območne organizacije ZSSS na Ptuju.

T. K.

Okrogla miza območne organizacije ZSSS za Dolenjsko o zaposlenosti, brezposelnosti in novih delovnih mestih

POSLEDICE PREMAJHNE SKRBNOSTI ŠELE PRIHAJAJO

Območna organizacija ZSSS za Dolenjsko je ta teden pripravila okroglo mizo o zaposlenosti, brezposelnosti in novih delovnih mestih. Na njej je skušala s pomočjo soudeležencev iz območne organizacije ZSSS Bele krajine, ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, dolenjske območne enote republiškega zavoda za zaposlovanje, območne gospodarske zbornice, inšpektorata za delo Novega mesta in predstavnikov nekaterih dolenjskih podjetij preveriti, ali so sedanji ukrepi za ohranjanje zaposlenosti ter podpora novemu zaposlovanju dovolj ali premalo učinkoviti, in poiskati prave odgovore na ta vprašanja.

Iz opisov položaja sekretarjev obeh območnih organizacij ZSSS, Jožeta Mikliča za dolenjsko in Jožefa Kočevarja za belokrajnsko regijo, ter iz razprave smo izluščili glavne probleme in možne oziroma želene ukrepe za izboljšanje stanja. Obe območji, zlasti pa črnomaljski okoliš, tarejo visoka nezaposlenost, premajhen dotok pomoči in spodbud iz državnih virov za ohranjanje in odpiranje delovnih mest, in črna ekonomija.

Položaj je v obeh regijah precej težaven. Sekretar območne organizacije ZSSS za Dolenjsko Jože Miklič je dejal, da je gospodarstvo regije izkazalo lani pozitivno poslovanje, vendar se je število zaposlenih kljub temu zmanjšalo za dva odstotka, novih delovnih mest pa skorajda ni bilo. Pozitivno poslovanje regijskega gospodarstva je namreč rezultat

dobrega položaja Krke in Revoza. Druga podjetja pa še kako krepko občutijo slabe strani spremembe ekonomsko-političnega sistema in izgube jugoslovanskega trga. Lani je bila brezposelnost v novomeški regiji 14-odstotna, čakalna doba na delovno mesto pa v povprečju več kot dve leti. Trejina od približno 6000 nezaposlenih še prejema denarna nadomestila, število teh pa se bo letos precej zmanjšalo, saj se bo pravica do denarnega nadomestila pri republiškem zavodu za zaposlovanje iztekla več kot tisoč nezaposlenim. Pet odstotkov nezaposlenih prejema od zavoda denarno pomoč, tako da bi bila socialna stiska na Dolenjskem velika, če je ne bi lajšali z zaposlovanjem na črno ali z delom na lastni zemlji.

Jožef Kočevar je povedal, da ima Bela krajina dva obraza: medtem ko je nezaposlenost v Metliki le 10,5-odstotna, je v Črnomlju dosegla eno najvišjih stopenj v državi, 22,3 odstotka nezaposlenih. Zlasti hudo je na območju Vinice in Adlešičev, kjer industrije sploh ni več. Socialna stiska ogroža tudi druge dejavnosti, saj je denimo prodaja v trgovinah močno upadla. Ljudje si tudi tu pomagajo s črno ekonomijo. Največja težava pa je pomanjkanje investicijskih sredstev za odpiranje delovnih mest. Pri tem je Kočevar posebej opozoril na podjetje v Črnomlju, ki ima možnost, da bi se izvleklo iz težav, ohranilo 160 delovnih mest in v bližnji prihodnosti pridobilo še nova, vendar za zdaj ne more do pomoči vlade, namenjene odpiranju novih delovnih mest, brez nje pa je celoten projekt vprašljiv.

Pritok pomoči iz državnih virov je premajhen tudi v dolenjska podjetja. V območni organizaciji

ZSSS Novo mesto so ugotovili, da se država ni vključila v razreševanje težav v nobenem večjem dolenjskem podjetju. Na Dolenjskem je precej perspektivnih tržno naravnanih programov, ki bi dali delo precej ljudem, vendar zanje ni dovolj investicijskih sredstev. Tudi tisti programi, ki se odvijajo v najetih prostorih in z najeto opremo podjetij v stečaju so vse do končanja stečajnega postopka v negotovem položaju in so prepuščena lastni iznajdljivosti. Če ta podjetja ne bodo pridobila ustreznih sredstev na podlagi razpisa za ohranjanje delovnih mest ali ne bodo imela primerne bonitete pri bankah za najetje posojila, bodo propadla in zaposleni v njih bodo povečali dolenjsko brigado nezaposlenih.

»Ali smo Dolenjci preveč skromni in skušamo najprej rešiti

Jože Miklič, sekretar območne organizacije ZSSS Novo mesto: Ne zavedamo se še posledic premajhne skrbi za ohranjanje in odpiranje novih delovnih mest ter dopuščanja dela na črno. Večje bodo in težje, kot nemara mislimo.

težave sami ali pa so naši predstavniki v državnih ustanovah in organih premalo glasni, da je tako,« ugiba Jože Miklič in dodaja: »Pri nas nikomur ne pride na misel, da bi pri državi prosil za denar za plače, saj ve, da ga ni dovolj niti za ohranjanje delovnih mest in za odpiranje novih.«

Ključni dolgoročni rešitve, se pravi ohranjanja obstoječih in odpiranja novih delovnih mest, je v dobrem delu v državnih rokah. Dotok državne pomoči podjetjem v ti dve regiji je premajhen. Soglasen zaključek okrogle mize je bil, da bodo morali predstavniki področja v državnih ustanovah in državnih organih s pomočjo lokalnih sil (območna GZ in območna obrtna zbornica, podjetja itd.) potrditi, da bi usmerili več sredstev iz državnih virov, namenjenih ohranjanju in odpiranju delovnih mest, na ti dve območji. Predstavnica ministrstva za delo,

družino in socialne zadeve Vanja Markovčič pa je dejala, da je najboljša pomoč podjetjem pomoč pri dodatnem izobraževanju še zaposlenih, s čimer se povečajo možnosti za ohranitev delovnega mesta, ter pomoč pri do- in prekvalifikacijah nezaposlenih. Polovica nezaposlenih v Sloveniji (ne le na Dolenjskem in v Beli krajini) ima namreč vsaj dve stopnji prenizko izobrazbo: prvo in drugo, medtem ko se danes praktično povsod zahteva najmanj četrta izobrazbena stopnja. Markovčičeva je tudi dodala, da v Evropski uniji ne poznajo subvencij za nova delovna mesta in da na ministrstvu že pripravljajo evropskim navadam prilagojene oblike pomoči podjetjem. Subvencij bo vse manj.

Sindikate močno žulita zaposlovanje na črno in delo na črno. Razlika med njima je v tem, da je zaposlovanje na črno omogočanje dela brez ustreznih pogodb o delu, delo na črno pa opravljanje kake dejavnosti brez ustreznega dovoljenja. Oboje je na Dolenjskem in v Beli krajini močno razširjeno, saj ljudje tako blažijo socialno stisko, delodajalci pa to stisko s pridom (zase) izkoriščajo. Inšpektorji so zaradi maloštevilnosti kljub sodelovanju s policijo sorazmerno nemočni. Delo in zaposlovanje na črno je pogostejše na črnomaljskem koncu (kjer se na črno zaposlujejo tudi tuji državljani) ter v gostinstvu, trgovini, gradbeništvu in prevozništvu.

In zakaj bi preganjali nekaj, kar ljudem koristi? Zato, je bil soglasen sklep okrogle mize, ker je korist zelo kratkoročna in dvomljiva, škoda pa velika in se bo pojavila čez čas v vsej razsežnosti in trajnosti. Na črno zaposleni delavci delajo za sorazmerno nizke prejemke, brez v kolektivni pogodbi predpisanih dodatkov, poleg tega pa so tudi brez socialne in zdravstvene zaščite. Kot način zaposlovanja in način preživetja sta zaposlovanje in delo na črno povsem nesprejemljiva.

Kako ukrepati, da bi jima spodrezali krila?

Jože Miklič pravi, da bodo sindikati, zlasti sindikat obrtnih delavcev, organizirali osveščanje delavcev in delodajalcev o dolgoročni neprimernosti in škodljivosti zaposlovanja na črno. Računajo tudi na pomoč obeh območnih zbornic, gospodarske in obrtne, da bosta s podobnim osveščanjem svojih članov (se pravi delodajalcev) prispevali k zmanjšanju tega problema. Vanja Markovčič je dodala, da na ministrstvu pripravljajo spremembo predpisov, in dala vedeti, da v bodoče tako kot v Avstriji (in še kje v Evropski uniji) nekega dela, za katerega ni usposobljen, občan ne bo mogel opravljati niti doma. Slovenski ljudski šport, zidanje stanovanjske hiše v lastni režiji, s prijatelji, je torej resno ogrožen...

M. S.

Uspešen seminar za sindikalne zaupnike

Po Franjkovičevih besedah, se je nedavnega seminarja za sindikalne zaupnike udeležilo okoli trideset sindikalnih zaupnikov iz največjih podjetij. O delu in nalogah sindikalnih zaupnikov v podjetjih, o pravicah in obveznostih sindikalnih zaupnikov, o organiziranosti ZSSS pa tudi o pogajanjih o splošni kolektivni pogodbi in o novi delovnopravni zakonodaji so predavali Dušan Semolič, Rajko Lesjak, Brane Mišič, Gregor Miklič in še nekateri funkcionarji ZSSS. Udeleženci so bili z vsebino seminarja zelo zadovoljni, saj so se oborožili za delo med člani sindikata v svojih podjetjih, kjer danes zagotovo ni lahko biti sindikalni zaupnik.

Strateški program Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije SPREMEMBE V KORIST LJUDI

V začetku tega meseca je Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju Zavod) organiziral strateško konferenco Obvladovanje sprememb v korist ljudi. Na njej je predložil svojo strategijo razvoja slovenskega zdravstvenega zavarovanja. Čeprav to zavarovanje ne predstavlja celotnega zdravstvenega varstva Slovencev, je pa njegov presneto pomemben del.

Priznajmo si, da je zdravstveno zavarovanje eden najpomembnejših temeljev naše socialne varnosti. Nihče se ne izogne bolezni in izpadu dohodka zaradi nje. Slovensko obvezno zdravstveno zavarovanje nam je v preteklosti nudilo popolno zdravstveno varnost tako za zdravljenje nahoda kot najdražje operacije. Da hočemo, da tako ostane tudi v naprej, smo dokazali januarja 1993, ko smo se v tako rekoč plebiscitarnem številu prostovoljno zdravstveno zavarovali za zavarovalniški paket Popolno zdravstveno varstvo.

Slovenija ima dolgo tradicijo zdravstvenega zavarovanja. Prva "bolniška blagajna" po je bila ustanovljena že leta 1889 – le pet let po prvi v Evropi! Kasneje je bilo ustanovljenih še 30 bolniških blagajn v vseh večjih slovenskih mestih. Zavarovanje se je postopoma širilo tako, da je zajemalo vedno večji krog ljudi in krilo vedno več pravic. Šele leta 1972 so bili vključitvi kmetov zavarovani prav vsi prebivalci.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije verjame v mehke spremembe zdravstvenega zavarovanja.

Sprejemljivost sprememb v zdravstvenem zavarovanju je Zavod ocenil na podlagi vrednot Slovencev, kot so čut za socialno pravičnost, solidarnost, vzajemnost, posebna skrb za zdravstveno bolj ogrožene skupine prebivalstva, visoka raven zdravstvenih storitev in široka dostopnost do storitev na podlagi razvejane mreže izvajalcev. Raziskave javnega mnenja pa so pokazale, da so ljudje sprejeli tudi naslednje novosti: svobodna izbira zdravnikov, prostovoljno zavarovanje in uvedba zasebnosti. Za svoje zdravje so ljudje baje pripravljeni več prispevati tudi iz lastnega žepa. Doplačila pa seveda višajo pričakovanja ljudi glede kakovosti storitev.

Zaradi nizke rodnosti se bo število prebivalcev Slovenije do leta 2020 znižalo za 5% na 1.888.000 ljudi. Posebej skrbi to, da bo med njimi precej več kot danes starejših od 65 let in precej manj mlajših od 19 let. Ker so za zdravstveno blagajno starejši nekajkrat dražji od mlajših, bo za zdravstvo vsako leto potrebno več denarja.

Zavod je ocenil tudi pripravljenost zdravstva na spremembe. Zdravniki in drugo profesionalno osebje pozitivno sprejema spremembe, če jim je pri sprejemanju odločitev omogočeno partnerstvo z Zavodom in državo. Seveda ima za zdravstveno osebje pomembno vlogo tudi sistem nagrajevanja. Siva in črna praksa sta posledica dejstva, da njihovo nagrajevanje ne dosega tistega na zahodu.

V Sloveniji je zaposlenih 36.939 zdravstvenih delavcev in sodelavcev (med njimi 4.928 zdravnikov – od tega 2.649 specialistov, 1.296 zobozdravnikov, 607 farmaceutov). Za obvezno zavarovanje jih na podlagi sklenjenih letnih pogodb dela kar 34.258. Po letu 1992 se je njihov materialni položaj bistveno izboljšal. Leta 1991 je šlo za njihove plače 42,87 odstotka cene zdravstvene storitve, leta 1996 pa skoraj štiri odstotke več.

Predlog plana zdravstvenega varstva do leta 2000 je pokazal, da mnogi vplivni ljudje zagovarjajo spremembe, ki bi občutno skrčile naše pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Spomnimo se, da je Svet Zveze svobodnih sindikatov zaradi tega lani predlagal razrešitev takratnega ministra za zdravstvo dr. Božidarja Voljčca. Poslanci pobude niso sprejeli, sprejeli pa so amandmaje ZSSS proti črtanju pravic. Dobljena bitka za ZSSS še ne pomeni dobljene vojne.

Strateška konferenca je bila toliko pomembnejša zato, ker je novi minister za zdravstvo dr. Marjan Jereb obljubil, da jo bo upošteval pri dokončni verziji predloga plana zdravstvenega varstva do leta 2000. Plan pa bo podlaga za spremembo predpisov.

Zavod je težave zaradi, katerih naj bi bilo potrebno spreminjanje predpisov zdravstvenega zavarovanja, takole diagnosticiral: nenadzorovana širitev obsega pravic, pomanjkljiv nadzor nad rastočimi stroški, širitev kadrovskih in prostorskih zmogljivosti zdravstva, nedodelani sistemi financiranja zdravstva, koncentracija politične moči pri odločanju, netransparentna zdravstvena politika in financiranje zavarovanja. K tej diagnozi ni kaj dodati.

Zavod je predstavil tudi impresiven dokument, ki da slutiti razsežnost strokovnega dela v tem zavodu. Zavod pozna svojo vlogo v sistemu javnih financ in razume funkcije, ki jih opravlja tako v sistemu zdravstvenega varstva kot v družbi na sploh. Razume pa tudi svojo vlogo v Sloveniji, ki išče svoj prostor v evropskih integracijah. Samozavestno izbira cilje, ki nas vklaplajo v samo središče evropskega povezovanja in miselnih tokov.

Zavod predlaga slovenski družbi in zavodovi skupščini takole globalno strategijo (za objavo smo jo povzeli):

- samostojnost Zavoda, ki ga upravljajo predstavniki delodajalcev in delojemalcev,
- zavarovanim osebam po regijah se omogoči sodelovanje pri reševanju specifičnih vprašanj zdravstvenega varstva preko območnih svetov, potrošniških združenj in drugih oblik združevanja uporabnikov zdravstvenih storitev,
- povečevanje avtonomnosti območnih enot Zavoda na podlagi enotnih pravil, standardov in ob informacijski podpori,
- Zavod bo zagotavljal strokovne podlage za vse spremembe predpisov, ki se tičejo zdravstvenega zavarovanja. Spremembe so sprejemljive le, če je o njih dosežen družbeni konsenz,
- Zavod bo nudil svoje znanje na področju zdravstvene ekonomike vsem zainteresiranim inštitucijam v zdravstvu in širši družbi doma in v tujini,
- enakopravnost in soodgovornost vseh partnerjev (Zavoda, zdravstva in vlade) pri dogovarjanju o izvajanju zdravstvenega varstva,
- stabilen delež javnih izdatkov za zdravstveno varstvo v višini sedem odstotkov bruto družbenega proizvoda,
- za neprofitna prostovoljna zdravstvena zavarovanja naj bi porabili odstotek bruto družbenega proizvoda,
- enakomerniša obremenitev vseh skupin zavarovancev pri plačevanju prispevkov (načeli solidarnosti in dohodkovne zmožnosti),
- spodbujanje varnosti in zdravja pri delu z diferencirano prispevno stopnjo za zavarovanje poškodb pri delu in poklicne bolezni,
- tekmovalnost pri ponudbi nadstandardnih storitev ne sme ogroziti solidarnosti in pravičnosti v obveznem zdravstvenem zavarovanju,
- promocija zdravja kot samozaščitnega ravnanja prebivalstva zlasti pri obvladovanju kroničnih degenerativnih obolenj; Zavod vzpodbuja razvoj primarnega zdravstvenega varstva in posebej preventive,
- stroškovno upravičena delitev dela med primarno, sekundarno in terciarno ravni zdravstvenih dejavnosti,
- poenoteni standardi zdravstvenih storitev in drugih pravic; prilagoditev evropskim standardom, kot vstopnica v EU,

– pravično obračunavanje zdravstvenih storitev, ki omogoča skladen razvoj vseh strok in zdravstvene mreže ter ustrežnejše vrednotenje dela zaposlenih v zdravstvu; načrtovano uvajanje zasebnega dela praviloma v okviru zmogljivosti javnih zdravstvenih zavodov,

– Zavod bo organiziral strokovna telesa, ki bodo ocenjevala utemeljenost uvajanja novih tehnologij (zdravila, nove metode dela, medicinska oprema, ...).

Uresničevanja teh globalnih strategij Zavod za zdravstveno zavarovanje ne bo prepustil naključju. Vsaka globalna strategija je razdelana v strateška razvojna področja in v njihovem okviru že poteka 53 projektov! Eden takih je kartica zdravstvenega zavarovanja. Kar Zavod načrtuje, Zavod tudi izpelje.

Udeleženci strateške konference "Obvladovanje sprememb v korist ljudi" so sprejeli skupne zaključke. Državo so pozvali, naj za ustrezen razvoj zdravstvenega varstva zagotovi najmanj

sedem-odstoten stalen delež bruto družbenega proizvoda javnih sredstev. Teh sedem odstotkov bi omogočilo realen, za obseg pravic v obveznem zdravstvenem zavarovanju pa še vedno pozitiven scenarij. Ta pomeni rahlo omejevanje obsega solidarnosti na dogovorjeni ravni pravic prebivalstva. Z njim lahko živimo tudi sindikati.

Za sindikate povsem nesprejemljiv pa bi bil scenarij zmanjševanja javnih sredstev za obvezno zdravstveno zavarovanje, za katerega se v Sloveniji zavzemajo nekateri vplivni posamezniki. Po tem scenariju socialnega razslojevanja bi bili možni dve opciji. Po prvi bi bili deležniki pravic iz javnega (državnega) zavarovanja le materialno šibkejši ljudje, ostali pa bi bili zavarovani komercialno. Po drugi pa bi plačevali različno visoke prispevke in imeli na tej podlagi različno raven pravic. Torej le omejena solidarnost premožnejših do socialno šibkejših, zdravih do bolanih. Hvala lepa!

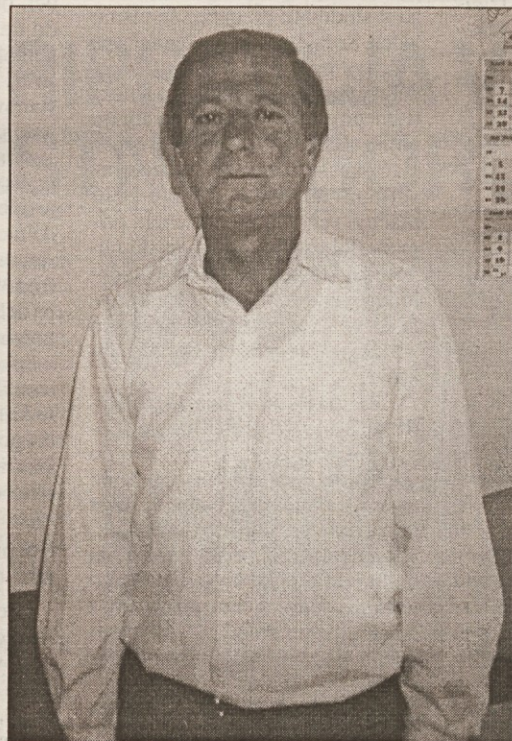
Lučka Böhm

NOVA KRIZA V LENARŠKEM GOSPODARSTVU?

"Po razcvetu gospodarstva v občini Lenart v sedemdesetih in osemdesetih letih so se gospodarske razmere v naši občini na začetku devetdesetih let drastično spremenile. Propadla je večina nekdanjih družbenih podjetij, na njihovih ruševinah pa so na srečo zrasla nova zasebna podjetja. Nekaj časa je že kazalo, da bodo nove zasebne družbe prevzele pobudo pri razvijanju lenarškega gospodarstva, vendar to žal v celoti še ni tako. Zadnje čase so se tudi mnoga zasebna podjetja, ki so v Lenartu zrasla na ruševinah nekdanjih družbenih podjetij, znašla v resnih težavah," pravi Jože Murko, sekretar krajevne pisarne Zveze svobodnih sindikatov v Lenartu.

"Pred leti smo imeli v Zvezi Svobodnih sindikatov v Lenartu okoli 3000 članov, sedaj pa jih je samo še okoli 1500. Število naših članov se je zmanjšalo zlasti zaradi vse večjega števila brezposelnih v občini. Ta čas je v lenarški občini okoli 1800 zaposlenih, brezposelnih delavcev pa je od 1300 do 1500. Stopnja brezposelnosti v občini že presega 27 odstotkov," pravi Murko.

Kakšno usodo so doživela nekdanja podjetja, ki so dajala pečat gospodarstvu v občini Lenart? V bivšem Cementu in Centrovodu, kjer je bilo zaposlenih skupaj preko 250 delavcev, sedaj uspešno posluje podjetje Maskom, ki zaposluje skupaj s svojimi številnimi poslovnimi partnerji okoli 200 delavcev. Več zasebnih podjetij posluje tudi na lokaciji bivšega Klemosa. Na lokaciji Klemosove Tovarne jeklenih konstrukcij posluje sedaj zasebno podjetje Jekom, na lokaciji Klemosove proizvodnje industrijske opreme pa zasebno podjetje Font Klemos. Poleg tega je tudi Agrokombinat nasledilo nekaj novih zasebnih podjetij. Na lokaciji bivšega Caprica, ki je zaposloval 350 delavcev, pa je zraslo zasebno podjetje Žekam z blizu 100 delavci. Sicer pa je po Murkovih besedah značilno, na ruševinah nekdanjih podjetij, ki so morala v stečaj, zraslo več manjših zasebnih podjetij, ki so pogosto menjavala imena.

Jože Murko: Tudi nova zasebna podjetja, ki so zrasla na ruševinah starih, se srečujejo s težavami.

"Kljub temu, da so v Lenartu na ruševinah starih podjetij začela poslovati nova, se je fizični obseg proizvodnje bistveno zmanjšal. Trenutno v občini najboljše poslovne rezultate dosegajo Tovarna boudemov in plastike, Lentherm ter obrati Kristala, Livarne Aklimata, Uniorja in še nekatera manjša podjetja. Gre zlasti za bivša družbena podjetja, ki so se ustrezno lastniško preoblikovala in programsko prestrukturirala. V omenjenih podjetjih prejema tudi delavci plače po kolektivnih pogodbah," pravi Murko.

"Zadnje čase še posebej uspešno posluje Tovarna boudemov in plastike, ki daje delo in kruh 300 delavcem. Podjetje izdeluje poleg boudemov tudi prevleke za Volkswagrove avtomobile. Podjetje posluje tako uspešno, da imajo delavci plače nad kolektivno pogodbo."

Ko je že kazalo, da bo lenarško gospodarstvo ponovno oživelo, so se začela srečevati s težavami nova podjetja. "V Pathosu delavci nekaj mesecev niso dobili plač, vendar so sedaj s pomočjo območnega odbora sindikata kovinske in elektroindustrije v Podravju z delodajalci sklenili sporazum. V pogajanju z delodajalci so na pobudo sindikata vključili poleg predstavnika bank tudi predstavnika občine Lenart. Prav tako imajo resne težave delavci v Žekamu in v še nekaterih zasebnih podjetjih," pravi Murko. "V marsikaterem novem podjetju delavci ne prejemaajo plač po kolektivni pogodbi. Poleg tega pa novi delodajalci tudi sicer delavcem marsikdaj kršijo pravice, ki jih imajo po zakonu in kolektivnih pogodbah. Pri tem se delodajalci večkrat izgovarjajo, da so pogoj gospodarjenja na našem manj razvitem in demografsko ogroženem območju še težji kot drugod," pravi Murko. "V svobodnih sindikatih pa seveda na takšno logiko ne pristajamo. Tudi delavcem na demografsko ogroženih področjih morajo delodajalci zagotoviti vse pravice, ki jim grejo po kolektivnih pogodbah in zakonu o delovnih razmerjih."

T. K.

Kako sodna praksa rešuje spore v zvezi s trajnimi presežki delavcev (3)

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Glavno merilo ugotavljanja presežnih delavcev je delovna uspešnost, vsa druga merila so le korekcijska. Poleg meril, ki jih določa zakon, je mogoče uporabljati še druge. Ti so lahko določeni v kolektivni pogodbi in splošnem aktu delodajalca. Bistveno pa je, da jih med postopkom ugotavljanja presežnih delavcev in zaradi njega ni mogoče spreminjati.

Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo je tako v svojem 13. členu določila, da je temeljno (osnovno) merilo za ohranitev zaposlitve delovna uspešnost. Iz tega sledi, da imajo prednost pri ohranitvi zaposlitve delavci, ki dosegajo večjo delovno uspešnost. Vsa druga merila, ki jih primeroma našteva že zakon o delovnih razmerjih (36. b člen), kot strokovna izobrazba, delovne izkušnje, delovna doba, zdravstveno stanje ali socialno stanje so korekcijska merila, ki se uporabljajo v primeru enake delovne uspešnosti. Korekcijska merila nato uporabljamo po vrsti do takrat, ko se pokaže prednost za enega od kandidatov za izgubo delovnega mesta zaradi trajnih presežkov. Tisti, ki ima prednost, ki mu jo prinese korekcijsko merilo, ohrani zaposlitev.

Že za začetek se postavi vprašanje, ali je potrebno tudi v primeru, če se trajni presežek ugotavlja samo za eno delovno mesto z enim delavcem, pripraviti kriterije za določitev tega delavca. Kakor je problem na prvi pogled videti nelogičen, je kljub vsemu prišlo do sodnega spora, saj je bil sklep o opredelitvi delavca za trajni presežek izpodbijan kot nezakonit. Zato je sodišče odločilo, da ni šlo za nezakonito opredelitev trajnega tehnološkega presežka, kljub temu da ni bil presežek ugotovljen z uporabo kriterijev, saj v primeru ukinitve delovnega mesta z enim samim izvajalcem ne pride v poštev uporaba kriterijev (odločba

Sodišča združenega dela RS, Sp 491/93 z dne 16. 9. 1993).

Zakon o delovnih razmerjih v 36. b členu določa, da se pri določitvi delavcev, katerih delo postane trajno nepotrebno, upoštevajo zlasti tile kriteriji: strokovna izobrazba delavca oziroma usposobljenost za delo in potrebna dodatna znanja in zmožnosti, delovne izkušnje, delovna uspešnost, delovna doba, zdravstveno stanje in socialno stanje. Zakon torej ne določa vseh kriterijev, ki se lahko upoštevajo, ampak omogoča tudi uporabo še drugih kriterijev. Zato v zakonu tudi ni določenega vrstnega reda in ne načina, kako se ti kriteriji, ki so primeroma naštetih v zakonu, lahko uporabijo. Že zakon sam v tretjem odstavku citiranega člena določa, da se kriteriji za ugotavljanje nepotrebni delavcev podrobneje uredijo s kolektivno pogodbo oziroma s splošnim aktom. Zato je treba pri določanju delavcev, katerih delo postane trajno nepotrebno, upoštevati vrstni red kriterijev, ki so določeni v teh aktih, in ne vrstnega reda, ki samo primeroma določa možne kriterije v zakonu o delovnih razmerjih (sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, VIII Ips 82/96 z dne 3. 12. 1996).

V postopku ugotavljanja in določitve delavcev, katerih delo postane trajno nepotrebno, mora organizacija oziroma delodajalec uporabljati merila za ugotavljanje delavčeve uspešnosti, ki jih je določil s svojim splošnim

aktom, kar pomeni, da meril v tem postopku ne sme spreminjati oziroma prilagajati. Drugačno ugotavljanje delavčeve uspešnosti s spremenjenimi ali prilagojenimi merili povzroči neenako odločanje, to pa ima za posledico nezakonitost sklepa o določitvi delavcev, katerih delo postane trajno nepotrebno (odločba Sodišča združenega dela Republike Slovenije, Sp 491/93 z dne 16. 9. 1993).

Organizacija oziroma delodajalec lahko kot enega od elementov pri oceni delovne uspešnosti upošteva tudi pripravljenost delavca za začasno opravljanje nujnih del, ki sicer niso v okviru njegovega delokroga. Način ocenjevanja delovne uspešnosti je lahko različen, mora pa biti tak, da ocenjevane okoliščine lahko vplivajo na oceno (sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, VIII Ips 93/95 z dne 9. 4. 1996).

Organizacija oziroma delodajalec ne postopata v skladu s predpisi, če pri določitvi delavcev, katerih delo postane trajno nepotrebno, upoštevata le korekcijske kriterije, ne pa osnovnega kriterija delovne uspešnosti. Kolektivne pogodbe določajo, da je osnovni kriterij za ohranitev zaposlitve delovna uspešnost. Šele v primeru enake delovne uspešnosti se lahko kot korekcijski kriteriji upoštevajo drugi kriteriji, kot so strokovna izobrazba oziroma dodatna znanja, delovne izkušnje, delovna doba in podobno. To velja tudi, če splošni akt organizacije oziroma delodajalca ni v skladu z določbami splošne kolektivne pogodbe in če v njem zapisani kriteriji ne upoštevajo, da je osnovni kriterij delovna uspešnost. Določbe pogodbe se namreč uporabljajo neposredno za vse delavce, ki delajo v organizacijah oziroma pri

delodajalcih v Republiki Sloveniji (odločbi Sodišča združenega dela Republike Slovenije, Sp 905/93 z dne 23. 9. 1993 in Sp 840/93 z dne 28. 10. 1993).

Pomembni so še členi, ki ščitijo posamezne kategorije delavcev pred prenehanjem delovnega razmerja.

Po določbah 36. c člena delavcu zaradi nujnih operativnih razlogov v organizaciji oziroma pri delodajalcu delovno razmerje ne preneha v času služenja vojaškega roka, če je odsoten z dela zaradičasne nezmožnosti za delo zaradi bolezni, v času nosečnosti oziroma odsotnosti z dela zaradi porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka (velja tudi za delavca) in v času opravljanja sindikalne funkcije. Zaradi ustavnih sprememb je sicer vprašljivo, če to zaščito sedaj uživajo tudi poslanci in morebiti občinski svetniki, je pa določba v praksi bolj ali manj neuporabljiva že zaradi drugih pravic, ki jih ta kategorija, če je redno zaposlena, uživa po koncu mandata.

Sama določba je jasna, saj določa, da so ti delavci lahko spoznani za trajne presežke, da pa jim delo preneha lahko šele, ko je razlog odsotnosti, zaradi katere jim delovno razmerje ne preneha, odpravljen. Ker pa je prenehanje delovnega razmerja v primeru trajnih presežkov možno šele po poteku odpovednega roka, ki teče od dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja, se postavi v praksi vrsta vprašanj, do katerih so zavzeta nekatera stališča, kljub temu pa praksa še ni povsem poenotena. Vprašanja se nanašajo na prekinitev odpovednega roka zaradi nastopa razlogov iz 36. c člena ZDR, pričetek in iztek roka, kar vse bistveno vpliva na realizacijo določbe drugega odstavka 36. e člena ZDR, da šestmesečni odpovedni rok (prvi odstavek 36. e člena ZDR) za delavce, ki so na služenju vojaškega roka, v bolniškem staležu ali odsotni zaradi nosečnosti, porodniškega dopusta ali dopusta za nego in varstvo otroka, začne teči, ko se delavec vrne na delo.

Reforma pokojninskega zavarovanja XII.

Reforma invalidskega zavarovanja

Piše: Lučka Böhm

Reforma invalidskega zavarovanja je nujen del reforme enotnega pokojninsko-invalidskega zavarovanja. Prav gotovo bo deležna manj pozornosti od reforme starostnega pokojninskega zavarovanja, toda temeljito bo spremenila naš odnos do lastne invalidnosti. Ta pa se lahko kadarkoli dogodi komurkoli. Zato naj tudi to nadaljevanje pozorno prečitajo prav vsi in ne le 97.461 invalidskih upokojencev, 48.572 upravičencev do invalidnine, 21.397 upravičencev do dodatka za pomoč in postrežbo ter 29.378 delovnih invalidov s pravico do nadomestila plače zaradi invalidnosti. Vlada to reformo imenuje REVIZIJA invalidskega zavarovanja. To pa najbrž pomeni, da se bo dotaknila tudi pravic današnjih in ne le jutrišnjih invalidov.

Vlada predlaga dvojce: ohranitev invalidskega zavarovanja kot socialnega zavarovanja in njegovo prilagoditev tržnemu sistemu gospodarjenja, ki ne prenese zavestnega ustvarjanja podzaposlenosti.

Kaj je značilno za socialno zavarovanje? To, da se financira iz prispevkov tako zavarovanca kot delodajalca, da zagotavlja zato pravice samo obvezno zavarovanim poklicno aktivnim osebam in da je višina nadomestil plače zaradi invalidnosti odvisna od višine prispevkov. Značilno pa je tudi samostojno upravljanje sistema. Posebnost slovenskega socialnega (pokojninsko) invalidskega zavarovanja je tudi ta, da v nasprotju z drugimi državami vključuje poklicno nezgodno zavarovanje (zava-

rovanje za primer poškodb pri delu in poklicne bolezni). Na evropskem zahodu je to povsem samostojno obvezno zavarovanje z diferenciranimi prispevnimi stopnjami glede na raven varnosti pri delu pri posameznemu delodajalcu. Poznajo tako rekoč dvojce invalidskih zavarovanj: za vzroke invalidnosti izven dela (navadno združeno s starostnim pokojninskim zavarovanjem) in poklicno nezgodno zavarovanje za vzroke invalidnosti iz dela.

In kakšno invalidsko zavarovanje po reformi (reviziji) predlaga vlada? V prvem dokladnem stebru naj bi ostalo invalidsko zavarovanje za vzroke invalidnosti izven dela. Pravici do invalidnine in dodatka za pomoč in postrežbo

naj ne bi bili več pravici obveznega zavarovanja. Zanju bi se lahko zavarovali z dodatnim prispevkom (iz neto žepa).

V drugem stebru pa naj bi se umestilo obvezno invalidsko zavarovanje za primer poškodb pri delu in poklicne bolezni. Osebnost mislim, da naložbeno zavarovanje drugega stebra ni primerno za obvezno invalidsko zavarovanje za primer poškodb pri delu in poklicne bolezni. Bolje bi bilo, če bi tudi to zavarovanje ostalo v dokladnem stebru – kot samostojno zavarovanje. Tako je tudi v zahodnoevropskih državah. Naložbeno zavarovanje namreč, po moje, ne more ustrezno kriti zavarovanih tveganj za primer poškodb pri delu in poklicne bolezni.

Ideja o umestitvi tega obveznega invalidskega zavarovanja v drugi naložbeni steber se je najbrž porodila zaradi beneficirane delovne dobe, za katero vlada predlaga, da je v skupnem zavarovanju z obveznim invalidskim zavarovanjem za primer poškodb pri delu in poklicne bolezni. Beneficirana delovna doba je praviloma priznana na delovnih mestih s povečano nevarnostjo za zdravje delavcev. Vlada očitno meni, da bi bilo smiselno v istem zavarovanju združiti zavarovanji

za obe vrsti poklicnega tveganja. Res se zdi naložbeno zavarovanje tudi z zornega kota interesov delavcev primerna rešitev za beneficirano delovno dobo. Ampak zgolj za beneficirano delovno dobo.

Vsi prijatelji stroke varnosti in zdravja pri delu pa bodo brez dvoma navdušeno pozdravili predlog vlade, da naj bi delodajalci v okviru obveznega zavarovanja za primer poškodb pri delu in poklicne bolezni plačevali premije (ne prispevke!) za zaposlene delavce, ki bodo v diferenciranih višinah. Višina premij bo upoštevala nevarnost nastanka poškodb in zdravstvenih okvar delavcev in raven zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu pri delodajalcu. Če se bo to izpeljalo, bo zdravju delavcev zrastle cena. Danes je 40-krat nižja od tiste na evropskem zahodu.

Zaveštno ustvarjanje podzaposlenosti je temeljni očitek današnjemu sistemu invalidskega zavarovanja. Veljavni zakon namreč sili delodajalca (s vsaj petimi delavci), da zaposluje delovnega invalida, čeprav zanj nima primerne dela. Posledica načela trdnosti zaposlitve delovnih invalidov je zavestno ustvarjena podzaposlenost. Vlada meni, da to načelo ni primerno za čas, ki ga opredeljuje definirana lastninska struktura, statusne oblike delodajalca, konceptualne spremembe v opredelitvi delovnega razmerja in polne zaposlenosti ter nasploh uvedba tržnega gospodarstva. Vlada pa poudarja, da mora tudi v tržnem gospodarstvu

delovati socialni trg delovne sile. Socialni trg delovne sile pomeni, da lahko v okviru preostale delovne zmožnosti za zaposlitev na trgu delovne sile konkurirajo tudi invalidi, če so le zagotovljeni stimulativni instrumenti aktivne politike zaposlovanja.

Vlada torej predlaga, da naj socialno zavarovanje ostane, odpravi pa se naj načelo trdnosti zaposlitve. To pomeni, da delovni invalidi ne bi bili več z zakonom zavarovani pred odpuščanjem (tudi v primeru poškodb pri delu ne!). Delovni invalidi naj bi se glede pravice do zaposlitve izenačili z vsemi drugimi invalidnimi osebami. Vlada meni, da se bodo povečale njihove možnosti zaposlitve v konkurenci z zdravimi delavci na trgu delovne sile zaradi predlaganega kvotnega sistema. Ta naj bi s pomočjo davkov spodbujal delodajalce, da zaposlijo določen odstotek invalidov. Vlada obljublja še poseben zakon, ki bo vsem vrstam invalidnih oseb zagotavljal poklicno svetovanje, usposabljanje in zaposlovanje. Tudi to naj bi povečevalo zaposlitvene možnosti invalidov.

Vlada obljublja tudi novo definicijo invalidnosti, kar pomeni, da se bo izguba delovne zmožnosti ocenjevala drugače kot doslej. Povdarjena bo vloga medicinskega dela. Že priznana invalidnost bo po določenih obdobjih preverjana – pravice na podlagi invalidnosti ne bodo več trajne (certifikacija invalidnosti). Verjetno nihče pa ne se ne bo upiral odpravi instituta ne-

posredne nevarnosti za nastanek invalidnosti.

Prava reforma nam je obljubljena tudi na področju nadomestil plače zaradi zmanjšanega zaslužka zaradi invalidnosti delovnih invalidov. Višina nadomestil bo odvisna od vplačanih prispevkov – torej ne bodo vsi dobili enake vsote. Nadomestila naj bi dobila naravo rente. Ta naj bi upoštevala stopnjo invalidnosti (obseg preostale delovne zmožnosti). Nadomestila naj bi postala tako rekoč delne pokojnine. Obljubljena revizija pravic bo tudi pri že odmerjenih nadomestilih plače.

Z zanimanjem pričakujem javno razpravo o ukinitvi načela trdnosti zaposlitve delovnih invalidov in o uspešnosti kvotnega sistema. Učinkovite regijske mreže rehabilitacijskega in zaposlitvenega svetovanja invalidom prav tako ni mogoče ustvariti v kratkem času. V letu 1996 smo v Sloveniji zabeležili le 89 primerov poklicne rehabilitacije delovnih invalidov. Še veliko manj je bilo prirejanja delovnih mest preostali delovni zmožnosti delovnih invalidov. Dejstva govore sama. Invalid na trgu delovne sile ni konkurenčen zdravemu delavcu. Delo dobi zdravemu delavcu. Ukinitve načela trdnosti zaposlitve delovnih invalidov se zdi tvegana. Če nadomestni ukrepi za spodbujanje zaposlovanja delovnih invalidov ne bodo učinkoviti, se bomo po reformi morda soočili z armado brezposlenih invalidov.

22. maja 1997

Sindikalna lista

Prvi del

1. Dnevnice	maj 1997
- cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- znižana dnevnic (od 6 do 8 ur)	1.218,00
2. Kilometrina (od 21. 3. 1997 dalje)	27,93
3. Ločeno življenje	51.098,00
4. Prenočišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	12.774,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje oktober-december 96 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 81.573 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let	40.786,00
- za 20 let	61.180,00
- za 30 let	81.573,00

2. Nagrada ob upokojitvi

	244.719,00
--	------------

3. Solidarnostne pomoči

	81.573,00
--	-----------

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

Dopolnilni podatki

V skladu z zakonom o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 (Ur. l. RS, št. 34/96) v sindikalni listi objavljamo podatke, potrebne za izvajanje sporazuma:

1. Minimalna plača za mesec april, maj in junij 1997 56.781 SIT

2. Regres za letni dopust je v uspešnih podjetjih možno izplačati do višine povprečne plače v gospodarstvu za zadnje 3 mesece v bruto znesku; povprečna plača v bruto znesku za obdobje oktober-december 96 znaša 127.746 SIT

Opomba:

Kot smo že dlje časa napovedovali, se s 1. 1. 1997 podatki o plačah ne bodo prikazovali po doslej ustaljeni klasifikaciji gospodarstvo - negospodarstvo. Od 1. 1. 1997 se v Republiki Sloveniji uporablja standardna klasifikacija dejavnosti (Uradni list RS, št. 34/94, 3/95, 33/95 in 15/96). Prav zaradi tega bomo vse podatke, ki so vezani na področje gospodarstva, v sindikalni listi ohranili do uveljavitve sprememb in dopolnitev kolektivnih pogodb na sedanji ravni.

Strokovna služba

KAJ DELAJO

V republiških odborih

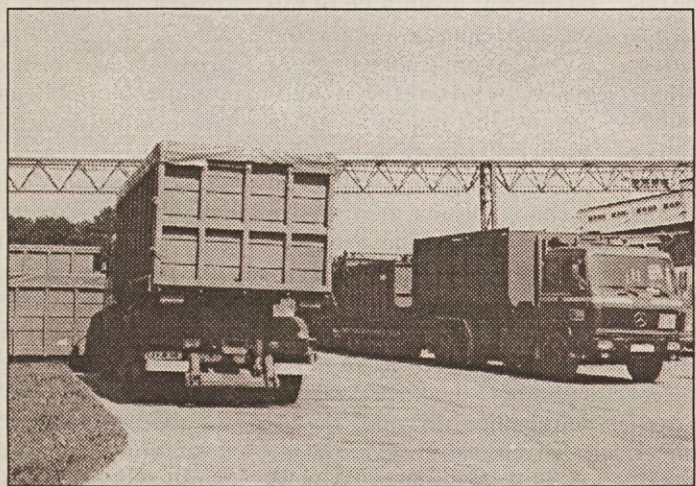
Sindikata delavcev prometa in zvez

Nova zakonodaja trn v peti šoferjev

Enaintridesete letne skupščine Zveze združenj šoferjev in avtomehanic Slovenije, ki je bila v soboto, 9. maja, v prostorih Kompas Hertza v Ljubljani, smo se na prijazen povabilo predsedstva Zveze udeležili tudi predstavniki Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

Na skupščini je bilo največ besed namenjenih predlogu Zakona o varnosti cestnega prometa, na katerega so bile že dane pripombe. Predvsem kazenske točke, ki so predvidene v primeru storjenega prometnega prekrška, so vnesle nemir med poklicne voznike. Zahtevali so, naj se le-te vežejo na upravljanje motornega vozila določene kategorije in ne na vozniško dovoljenje v celoti.

Nič manj kritike ni bil deležen pred kratkim sprejet zakon o prevozih v cestnem prometu in v zvezi s tem pridobivanje licenc za avto-prevoznike. Tovrstno licenco lahko pridobijo le pod pogojem, da imajo vozniki izobrazbo četrte stopnje. V zvezi s tem je ministrstvo za šport RS izdalo odlok, da spričevala voznikov, ki so opravljali šolanje v obdobju od leta 1964 do 1977, ne veljajo. Razlog za tak odlok je nepotrjen izobraževalni program, drugačnega izobraževanja te smeri

NOVA OVIRA - Bodo tovornjaki poslej stali tudi zaradi novega zakona o prevozih v cestnem prometu?

pa v tistih časih tudi ni bilo. Stališče delegatov skupščine je bilo jasno - zakon naj velja od sprejema dalje in ne retroaktivno.

Opozorili so tudi na problematiko mejnih prehodov iz Slovenije in nemogočih razmer na cestah nekdanje Sovjetske zveze in v republikah bivše Jugoslavije. Na teh poteh se vozniki srečujejo z roparji, pogosto pa morajo seči v žep tudi po podkupnino, da lahko pot nadaljujejo.

Predsedstvo skupščine se je ob koncu zasedanja zahvalilo vsem uglednim gostom, ki so v svojih pozdravnih govorih obljubili podporo in sodelovanje ter ukrepanje pri reševanju problematike.

Vsa zagotovila bodo še kako koristila tudi Sindikatu delavcev prometa in zvez, saj je veliko članov Zveze združenj šoferjev in avtomehanic vključenih tudi v naš sindikat dejavnosti, kjer smo na nedavne težave reagirali z javnimi pozivi, na zakone pa smo prav tako posredovali številne pripombe, ki se vsebinsko ne razlikujejo od pripomb ZZŠAM Slovenije.

Naj končam, kot so to storili vozniki: Srečno!

Cvetka Gliha, sekretarka SDPZ

sindikalni

SAMO ENKRAT JE PRVIČ

Sindikata na sejmu? Kaj takšnega se pri nas še ni zgodilo! Pa se je: na sejmu Varnost - Security 97, ki so ga v torko odprli na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, se je med 120 razstavljalci iz 14 držav na posebnem »štantu« v prehodu iz hale A v dvorano A 2 predstavil tudi (bodoči) Sindikat varnostnikov in detektivov Slovenije!

»Kaj razstavlja te?« smo se seveda pozanimali. »V glavnem propagandni material, s katerim bi se radi predstavili predvsem strokovnemu delu obiskovalcev in jim z neposrednim stikom pojasnili, kdo smo, kaj delamo in kaj hočemo,« nam je »raportiral« Miloš Mikolič, sekretar Sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, ki bi rad pod svojim okriljem spravil na noge torej tudi sindikat varnostnikov in detektivov.

»Kakšna je vaša deviza pri tej predstavitvi?« vrtamo naprej. »Prepričani smo, da lahko zahtevno in odgovorno delo na področju varovanja in poizvedovanja strokovno in kakovostno opravlja le zadovoljen delavec. Zato je naša deviza: le zadovoljen delavec je dober delavec! O tem bi radi prepričali predvsem delodajalce, ki na poskuse sindikalnega organiziranja svojih delavcev gledajo vsaj z mešanimi, če že ne še hujšimi občutki,« nadaljuje Mikolič.

»S čim pa prepričujete delavce?« nas seveda še posebej zanima. »Z desetimi najbolj udarnimi točkami iz našega

programa, med katere nedvomno sodi varstvo pravic iz kolektivne pogodbe, brezplačna pravna pomoč ter nasveti in pomoč s področja dela in delovnega razmerja, pomoč socialno ogroženim članom, usluge Delavske hranilnice, zastopanje v organih pokojninskega in invalidskega zavarovanja ipd. Na veliki zvon pa nenazadnje obešamo tudi največje popuste pri premiji za prostovoljno zdravstveno zavarovanje,« odgovarja Mikolič.

»Kaj pa poleg omenjenega

še zanima morebitne interese?« je naše predzadnje vprašanje. »Kaj in kako je z zaščito z delom pridobljenih izkušenj varnostnikov,« Mikolič izstrelil kot iz topa, že v isti sapi pa pojašnjuje: »Novi zakon o zasebnem varovanju od varnostnikov namreč zahteva najmanj četrto stopnjo izobrazbe. Mnogi je nimajo, zato se bojijo, da bi izgubili delo...«

Ob koncu našega obiska na »štantu« sindikata varnostnikov in detektivov smo sogovornika še vprašali, čigava je ideja, da

so se predstavili na takšen način in seveda, kakšen je učinek? »Ideja je moja, porodila mi je pred dvema letoma prav tem sejmu. Tedaj se predstavila zbornica za zavarovanje, pa MNZ... In si rekel: če hočemo povleči članstvo, moramo tja, kjer. Zdad smo tu - s propagandnim materialom in pristopnimi vami...«

O kakršnemkoli učinku bilo prve ure po otvoritvi ma (ki bo odprt do petka) prezgodaj govoriti, lahko rečemo, da je bil »promet« njihovem »štantu« precej razmeren obisku sejma. Vse jih pričakovanja torej...

NI VPRAŠANJA BREZ ODGOVORA - Za to na sejmu Varnost - Security 97 skrbijo (z leve desni) Stane Zupančič, sekretar območnega odbora Sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Ljubljane in okolice, Miloš Mikolič, sekretar Sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije in Viktor Blažič iz iniciativnega odbora za ustanovitev sindikata varnostnikov in detektivov Slovenije.

»PREKLIC« PREKLICA

Predsedniki Sindikata delavcev prometa in zvez pri ZSSS, Sindikata delavcev špedicijske, pomorsko agencijske in kontrolne dejavnosti pri Konfederaciji sindikatov 90 in Sindikata cestnega prometa Slovenije ter Združenja za promet in zveze pri GZS in Sekcije za promet in zveze pri Združenju delodajalcev Slovenije so naposled podpisali aneksa h Kolektivni pogodbi za špedicijsko, skladiščno in pomorsko agencijsko dejavnost in tako veljavno septembra lani preklicane pogodbe vendarle podaljšali do konca letošnjega leta.

»Kakšna dva meseca bo, če ne že celo tri, kar sem v intervjuju za Delavsko enotnost pripovedovala, da je Kolektivna pogodba za špedicijsko, skladiščno in pomorsko agencijsko dejavnost v primerjavi z drugimi naravnost gledana, in

se v isti sapi javno vprašala, zakaj naj bi jo tedaj spreminjali,

kot je v pogajanjih terjala delodajalska stran,« se je po pod-

Gospodarska zbornica Slovenije Združenje za promet in zveze Upravni odbor	Konfederacija sindikatov 90 Slovenije Sindikata delavcev špedicijske, pomorsko agencijske in kontrolne dejavnosti Slovenije
Predsednik: Vinko Može	Predsednik: Damijana Kobal
Združenje delodajalcev Slovenije Sekcija za promet in zveze Predsednik: Peter Marn	Zveza svobodnih sindikatov Slovenije Sindikata delavcev prometa in zvez Predsednik: Jože Gaube
Sindikata cestnega prometa Slovenije Predsednik: Zoran Aljčević	

Žigi in podpisi pod aneksom h kolektivni pogodbi za špedicijsko, skladiščno in pomorsko agencijsko dejavnost naj bi jamčili za red tudi na teh področjih.

pisu spominjala Cvetka Gliha, sekretarka Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije, in pojasnjevala: »Besedica »sprememba« namreč večplastna, v našem primeru pa bi pomenila, da bi sestavljali in se v nadaljevanju pogajali o popolnoma novi kolektivni pogodbi. Zakaj, če je bilo dosedanja tako »super« Okoli »spremembe« so nato kot mačke okoli vroč le kaše vrteli dolge štiri mesece, nazadnje pa le naš salomonsko rešitev - besedi »prenova«. Drugi člen aneksa se tako glasno (navajamo): »Podpisniki Aneksa h kolektivni pogodbi se zavezujejo, da bodo začeli pogajati o prenovljeni kolektivni pogodbi najpozneje v roku dni po podpisu Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo.«

»Zmagali smo torej ob prvi,« je to »črkarsko pravdo« v diplomatskem slogu zaokrožila Cvetka Gliha. »Prevladalo je naše stališče, zapisano pa je po njihovemu okusu...«

BO V TRETJEM TISOČLETJU SPET SOCIALIZEM?

Kot smo na kratko že poročali, je bil sredi aprila v Ženevi 23. kongres mednarodne sindikalne organizacije IUF, UITA, IUL (International Union of food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco and Allied Workers Associations), na katerem je sodelovalo 400 udeležencev iz 112 držav. Med njimi sta bila tudi predsednik Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije Dan Bratož in članica njegovega predsedstva Fanika Ilijaš, ki po vrnitvi v domovino pripravila tale zapis.

Vzdušje na kongresu je bilo zelo optimistično in zavzeto; čeprav je zadržanje trajalo vsak dan od devetih ur jutraj do šestih zvečer, so deleži ostali polnoštevilčni in zelo aktivni do zadnjega dne.

Poročila in programi so bili izdelani po regijah. Slovenija je bila vključena v program za srednjo in zahodno Evropo, kamor spadajo države nekdanje Jugoslavije, Rumunija, Bolgarija, Madžarska, Češka republika, Slovaška, Poljska, Litva in Rusija. Z delegati iz teh držav smo se doobročili v prihodnje čaka veliko skupnega dela. Zelo ponosni smo tudi bili na izvolitev Vesne Čerjanovič, predsednice sindikatov kmetijstva in turizma Hrvaške, na funkcijo podpredsednice eksekutivnega odbora IUF – najvišjega organa mednarodnega kongresoma. Na to funkcijo je bila prvič izvoljena ženska. V programu vseh članov sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije ji še enkrat prisrčno čestitamo.

Sindikalne centrale – proti težavam poslovnemu svetu

Razprave in poročila delegatov iz raznih držav so pokazale, da s razvojem tehnologije istovrstno ne izboljšujemo tudi človeških odnosov. Celotno napredno. Moderna tehnologija prinaša proizvodne odnose v kapitalizmu; z nastajanjem multinacionalnih podjetij, ki se hitro širijo tudi v nerazvite države pa se niso izboljšali nacionalne meje in tako prihajamo v neumljeni svet kapitala, denarja in dobička – v svet, kjer družba zelo malo skrbi za posameznika. Zato ob nesvarnosti, da se bo v takšnem svetu socialna popolna izgubila. Če želimo vplivati na nove družbene odnose, moramo solidarnost delovati tudi na mednarodni ravni. Svetovne sindikalne organizacije morajo postati protitež poslovnemu svetu, ki dela brez meja in brez nacionalnosti. Zaradi nove tehnologije se v svetu pojavlja vedno večja brezposelnost, ki že zmanjšuje zaščito pravic človeka ter s seboj prinaša siromaštvo in bedo za milijone ljudi in njihove družine. Veliko poročil delegatov iz Afrike, Azije in Južne Amerike je poročalo o zelo težkih delovnih razmerah na plantažah sladkornega trsa, kave, banan in cvetja. Gre večinoma za sezonska dela, ki vključujejo veliko število žensk ter otrok, ki pa zelo slabo ali včasih sploh niso plačana. Delo žena in otrok, ki delajo ponekod tudi do 20 ur na dan, je nasploh zelo diskriminirano, za nameček pa še brez pravic in zaščite. Velikokrat jim odvzeta celo pravica do lastnega doma, saj se je množično razmahala prostitucija – predvsem otrok in turistične namene. Otroci pomagajo opravljati tudi druga nevarna dela, zato je bila na konferenci glasno sprejeta ostra resolucija, ki vsemu ukinitve dela otrok, predvsem pa vplevanja otrok v prostitucijske namene.

Velika ogroženost okolja in delavcev v kmetijstvu nastaja tudi zaradi množične in prekomerne uporabe pesticidov, herbicidov in drugih takomenovanih zaščitnih sredstev, ki pospešujejo rast in povečujejo količino pridelkov. Čežnja teh kemičnih izdelkov prinaša v dežele v razvoju iz razvitega sveta. Tu gre predvsem za

in kako bomo prešli v svet, kjer bo človek na prvem mestu.

Podoba sveta je kruta

Veliko razpravljalcev je poročalo o milijonih ljudi, ki so še v znatno slabšem položaju, kot številni delavci, ki so jim kršene že dogovorjene pravice s strani delodajalca. Gre za ljudi, ki nimajo niti najosnovnejših človekovih pravic, prenekaži so nepismeni, nimajo pravice svobodnega mišljenja, demokratičnega izražanja, ne morejo biti lastniki zemlje, ne smejo dedovati, celo izpostavljeni so oblastem in policiji, ki jih lahko brez sodišča zapre, ubije ali celo masakrira. Navajam samo nekaj najbolj izstopajočih primerov, ki so bili izpostavljeni na kongresu. Vsi kajpak s prošnjo o solidarnosti

SVET JE KRUT – Fanika Ilijaš

podpori vsega delavskega gibanja v svetu in pozivom vodstvu IUL, naj jih skupno podpremo in jim pomagamo v njihovem boju za dosego demokratizacije.

V Braziliji je bil prav med zasedanjem kongresa velik protestni shod, na katerem je več deset tisoč ljudi postavilo popolno cestno zaporo v dolžini 1700 km. Uperjen je bil proti vladi in policiji, ki je umorila in masakrirala 19 kmetov. Protestniki so zahtevali spremembo zakonov za zaščito kmetov in minimalno plačo 112 dolarjev mesečno na zaposlenega v kmetijstvu. V podporo njihovega boju smo tudi s kongresa poslali protestno noto vladi Brazilije, sindikatoma pa brzojavko, da jih podpiramo in hkrati obžalujemo kruto smrt njihovih tovaršev.

Tudi na Kitajskem so delavci brez pravic; če kritizirajo ali kako drugače negativno govorijo proti vladi, so lahko brez sodišča obsojeni na dosmrtno ječo. Podobne razmere vladajo tudi v Laosu, Burmi, Vietnamu in še v nekaterih predelih Azije.

Luis Alejandro Pedroza Becerra, sindikalni koordinator v Kolumbiji, je povedal, da si sindikalni aktivisti močno prizadevajo izpeljati projekt o demokratičnih pravicah v Južni Ameriki in Kolumbiji. V teh državah je veliko nasilja, umorov, diskriminacije, celo nečloveškega masakriranja. Žrtve so pretežno civilisti. Izjeme niso niti ženske ali otroci. Posledica tega je tudi množično izseljevanje ljudi iz najbolj ogroženih področij. Tako se je iz Urabava v enem letu izselilo kar 127.000 ljudi! Zaradi tako perečih problemov se je obrnil na vodstvo IUL in na delegate kongresa s prošnjo, da zastavijo ves svoj vpliv in moč in poskrbijo tudi za solidarnost internacionalnih sindikatov v njihovem boju za človekove pravice. Istočasno se je tudi osebno zahvalil Danu Galinu, ki se je zavzel za

izdelavo nekaterih najbolj nujnih programov, ki se že izvajajo iz regionalnega sekretariata. Predvsem se vrši opismenjevanje, vodi se koordinacija za mir, organizirajo se sindikati in podobno.

Miguel Faruk, član predsedstva IUL je navzoče seznanil, da spada Haiti med tri najsiromašnejše države na svetu, saj je kar sedem (!) milijonov ljudi brez dela. Nekakšno zaposlitev ima samo 200.000 prebivalcev. Domačini so brez hrane, obleke, obutve; šolstvo ni organizirano, zato je večina prebivalcev nepismenih. IUL išče rešitve, kako tem ljudem zagotoviti najnujnejše. Sedaj dela na tem programu 25 ljudi, organizira in izvaja opismenjevanje, poučuje ljudi o njihovih človekovih in sindikalnih pravicah. Prizadevajo si sodelovati tudi z drugimi organizacijami...

Problematična tudi Vzhodna Evropa

Poročilo za Evropo (kamor so vključene še Turčija, Ciper, Izrael in Malta) je bilo posredovano med zadnjimi. Prioritetne naloge IUL so tu predvsem povezovanje in usklajeno delovanje z evropsko zvezo sindikatov, ki imata tudi skupni program za dogovarjanje z EFFE, ter doseči dogovore s predstavniki vlad in delodajalcev za dodelavo delovnopravne zakonodaje, ki mora veljati v vseh državah Evrope. Predvideno je tudi tesnejše in ažurno sodelovanje z evropskimi zaposlitvenimi sveti. Vsekakor pa je nujno, da se koordinacija med sindikati znotraj Evrope še okrepi. Posebna pozornost pa bo v medkongresnem obdobju posvečena predvsem izdelavi in izvedbi programov za vzhodno Evropo, kjer je še največji potencial novih članov IUL. Tu so sindikati premalo organizirani in medsebojno povezani; zaradi sprememb političnega in gospodarskega sistema so problemi zelo veliki.

Wolfgang Weinz, koordinator IUL za vzhodno Evropo, je v svojem poročilu povedal, da so dosedanje analize organiziranosti in aktivnosti sindikatov v vzhodni Evropi in lanska konferenca v Pragi pokazale, da manjkajo nekatere strukture v organiziranosti, potrebne za uspešno pregovarjanje z delodajalci in medsebojno koordiniranje. Največji problemi so v Rusiji oziroma bivši ZSSR, kjer v mestih in na podeželju vladata revščina in zelo velika nezaposlenost (po neuradnih podatkih je brezposelnih celo 120 milijonov!), razvoja pa še ni možno predvideti. Zato je prišlo do pobuda, naj se v Moskvi odpre informativni biro IUL, kar bi pospešilo organiziranje in delovanje sindikata v bivši ZSSR. Predlog je kongres soglasno sprejel.

Drug velik sklop predstavljajo bivše komunistične oziroma socialistične države, ki spreminjajo politični in gospodarski sistema (privatizacija, tržni sistem). Posebno pomoč in podporo potrebujejo tudi države bivše Jugoslavije, ki se poleg prej omenjenih problemov otepajo še s posledicami vojne. Sredi junija bo v Dubrovniku konferenca za srednjo in vzhodno Evropo, kjer bodo dogovorjeni konkretni programi in organizacijske oblike. Izvoljeni bodo tudi člani za eksekutivo.

Socializem spet aktualen?

Med globalne solidarnostne aktivnosti sodi vsekakor identifikacija socialne alternative kot protitež neoliberalnim rešitvam. Način dela IUL bo tudi v prihodnje slonel na stalnem sodelovanju ne

le s sindikalnimi centralami, ampak z vsemi institucijami – tudi političnimi, vladnimi, gospodarskimi in drugimi, ki kakorkoli vplivajo na socialni in ekonomski položaj in razvoj človeka. Vse večjo skrb pa moramo posvetiti tudi stalnemu izobraževanju in uporabi nove telekomunikacijske tehnologije.

Zelo zanimivo pripombo na poročilo je podal delegat iz Japonske (žal sem ime preslišala). Rekel je (navajam): »Mislim, da je zelo važno, da nas globalizacija postavlja pred dejstvo, ali želimo vstopiti v 21. stoletje s takšnim sistemom, kot ga imamo, ali ne. Če govorimo o zaposlovanju ljudi in o enakih pravicah do osnovnih življenjskih dobrin (zdravstvo, šolstvo, pravica do dela, do plače in do pokojnine), potem moramo v socializem in ne v kapitalizem. Mislim, da bi si morali sindikati prizadevati, da bomo v tretje tisočletje vstopali istočasno s

prehodom v socializem – v vseh državah sveta...«

Ob koncu kongresa so se številni delegati jahvno zahvalili za strokovno in finančno pomoč IUL, predvsem pa so se vsi po vrsti za ves trud in požrtvovalnost zahvalili generalnemu sekretarju Danu Gallinu, velikemu človeku z izjemnim poslušom za malega delavca. Pri svojem tridesetletnem vodenju IUL ni bil le vodja na papirju, ampak človek akcije, ki ga milijoni po vsem svetu osebno poznajo in mu zaupajo. Njegova višja čina je bila zelo pomembna za IUL in regionalne sindikate, predvsem pa za internacionalizacijo le-teh. Ob odhodu v pokoj smo mu iskreno čestitali in mu zaželeli veliko osebnih sreč. Novoizvoljeni generalni sekretar IUL je Ron Oswald iz Amerike. Upamo, da bo uspešno nadaljeval načrtane poti IUL in jih tudi širil, kot je obljubil v svojem nastopnem govoru.

Priredil: N. J.

»OPERACIJA SDT« V POLNEM TEKU

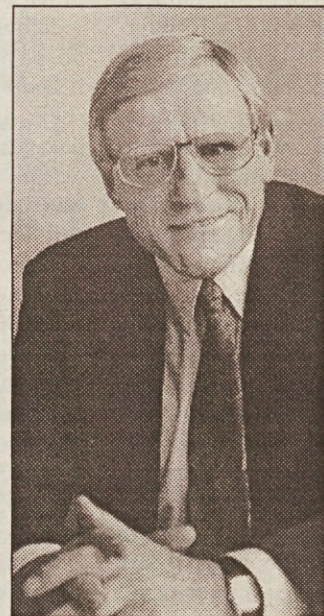
Kdor je te dni v Domu sindikatov iskal Sandija Bartola, sekretarja Sindikata delavcev trgovine Slovenije, je moral imeti kar precej sreče, da ga je našel. »Že ob izvolitvi sem vam dejal: ker sem proti forumskemu delu, bom najmanj dvakrat tedensko na terenu! Ta mesec pa je namenilo, da se dane besede držim še bolj kot stoodstotno,« nam je ob naključnem srečanju v sredo zjutraj odgovoril na vprašanje, kod hodi, hkrati pa dodal: »In ker se moj majski delovnik začne ob šestih zjutraj, konča pa ob osmih zvečer (!), me je te dni res težko dobiti v pisarni...«

Takšna »potovalna mrzlica« sekretarja Sandija Bartola ima seveda svoj vzrok; ta pa tiči v sklepih letne seje Sindikata delavcev trgovine Slovenije (SDT), da je treba skladno s programom dela SDT za letošnje leto tako rekoč »na kraju samem« r zčistiti z vsemi temami in dilema ni, ki utegnejo že v kratkem tako ali drugače vplivati na delavcev vsakdan. V mislih imamo predvsem zaključne razprave v zvezi s predlogom statuta SDT, osnutkom pravilnika o financiranju in finančno materialnem poslovanju SDT in njegovimi operativnimi dokumenti ipd., nenazadnje pa tudi za dokončno opredelitev za podpis krovne pogodbe za prostovoljno zdravstveno zavarovanje v naslednjih petih letih.

»Da bi bil kos tej zadolžitvi, ki sem jo dobil na letni seji SDT

povedal Bartol. »Odziv sekretarjev je bil hiter in naravnost izjemen, zato sem lahko že doslej opravil deset takšnih sestankov. Presemetljivo dobra – nad 70-odstotna – pa je bila tudi udeležba sindikalnih zaupnikov, kar znova dokazuje, da se v temeljnih okoljih še kako zavedajo resnosti vseh teh vprašanj.«

Seveda pa je na vseh dosedanjih sestankih območnih odborov SDT

LETEČI SEKRETAR – Sandija Bartol

beseda tekla še o drugih »podrobnostih«, ki jih bodo morali sindikalni zaupniki najbrž že kmalu pojasnjevati v svojih okoljih. Kaj je novega v zvezi z obratovnim časom trgovin, na primer, ali pa, kaj prinaša novi zakon o jamstvenem skladu. »Na vseh teh sestankih sem sindikalnim zaupnikom predstavil tudi svoj pogled na plačno politiko in jih pri tem opozoril na svoja, v javnosti sicer že znana stališča, da je treba znotraj tarifnih razredov opredeliti delovna mesta na podlagi strokovnih kriterijev in s tem uvesti plačilne razrede z osnovno plačo, ki je – razumljivo – višja od izhodiščne,« je Bartol počasi zaočkal naš pogovor. »Vsa ta srečanja pa seveda izkoriščam tudi zato, da pridem do podrobnih informacij o razmerah v posameznih podjetjih. Zame je to sicer obremenjujoče, je pa nujno potrebno, če naj bodo naše aktivnosti Sindikata delavcev trgovine Slovenije res temeljijo na dejanskem stanju v podjetjih.«

N. J.

Ob novem predlogu sprememb zakona o soupravljanju

KOGA IN ZAKAJ MOTIJO SOUPRAVLJALSKE PRAVICE DELAVCEV V SLOVENSkih PODJETJIH

Konec preteklega leta (decembra) smo dobili "strokovne" podlage za spremembe zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (v nadaljevanju: ZSDU), s katerimi želijo predlagatelji znova znižati raven soupravljaljskih pravic delavcev. Predlogi temeljijo na izsledkih projekta "Vključevanje zaposlenih v upravljaljsko strukturo – organe gospodarskih družb". Projekt je pripravila raziskovalna skupina pri Inštitutu za gospodarsko pravo v Mariboru, njegova nosilca pa sta bila dr. Marijan Kocbek in dr. Drago Mežnar. Projekt so skupaj naročili: Združenje delodajalcev Slovenije, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Zveza društev za gospodarsko pravo Slovenije. Del izsledkov raziskovalnega projekta je objavljen v reviji za gospodarsko, delovno in socialno pravo Podjetje in delo št. 1/1997).

Predlog sprememb zakona o soupravljanju moramo ocenjevati v povezavi z vprašanjem, kakšen gospodarski sistem v Sloveniji gradimo? Možna sta le dva:

– demokratični, human, v katerem človek spoštuje človeka, v katerem so tudi na delovnem mestu spoštovane človekove pravice, v katerem obstajajo humani medčloveški odnosi, kjer delavec ni le številka v proizvodnem procesu, in nenazadnje sistem, v katerem je kultura medsebojnega komuniciranja razvita;

– alternativa temu je avtokratski sistem, kjer je hierarhija edini način komuniciranja, ki poteka le v obliki ukazov in le v smeri od zgoraj navzdol.

Čeprav smo v ustavo zapisali, da smo socialna država, gospodarski pravniki predlagajo znižanje ravni soupravljaljskih pravic delavcev. Pri tem so jim kaj malo mar ocene in strokovne razlage evropskih poznavalcev tega področja (slišali smo jih tudi na okrogli mizi Delavska participacija v Evropi in Sloveniji, ki je bila oktobra lani v Ljubljani) ter svetovno priznanih strokovnjakov za upravljanje človeških virov. Ti menedžerje, direktorje in šefe vseh vrst po svetu poučujejo o nujnosti večjega vključevanja zaposlenih v podjetniške odločitve kot prva pogoja za dolgoročno poslovno uspešnost podjetja.

V gradivu se nekajkrat pojavlja trditev, da je ZSDU v primerjavi s pravnimi rešitvami v državah z razvitim tržnim gospodarstvom "prenaglašeno" uredil soupravljaljske pravice naših delavcev, predvsem možnost vključevanja zaposlenih v organe gospodarskih družb. Z določbo, da je treba v večjih gospodarskih družbah vključiti v organe upravljanja najmanj polovico zaposlenih, naj bi presegel katerokoli primerjalno-pravno ureditev. **To seveda ne drži in pomeni ali zavajanje ali popolno podcenjevanje bodočih uporabnikov oz. bralcev tega "raziskovalnega projekta".**

Ker sta zakon o gospodarskih družbah in zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju nastajala po nemškem vzoru, bomo opisali ureditev teh vprašanj v nemški zakonodaji.

Imenovanje in delovanje delavskih predstavnikov v nadzornih svetih v Nemčiji urejajo trije zakoni: za Montan industrijo (rudarstvo, železarstvo in kovinskopredelovalna industrija), za velika podjetja (nad 2000 zaposlenih) in za mala podjetja. **Paritetna sestava nadzornih svetov je uzakonjena v montanski industriji in velikih podjetjih, kjer polovico članov nadzornega sveta sestavljajo predstavniki kapitala, drugo polovico pa predstavniki delojemalcev. Le v malih pod-**

jetjih je to razmerje 1 : 2 v korist kapitala.

Da je raven soupravljaljskih pravic pri nas bistveno nižja od tiste, ki jo določa nemška zakonodaja, navajamo še nekaj dokazov:

1. Profesionalni člani sveta delavcev v Nemčiji imajo poleg plačanih ur za seje, posvetovanja in usposabljanja tudi pravico do plačanil za izvajanje drugih nalog za potrebe sveta delavcev, česar naš zakon ne predvideva.

2. Imuniteta članov sveta delavcev (plače in razporeditve) velja tudi eno leto po izteku mandata, za tiste, ki so bili člani sveta delavcev tri mandate, pa celo dve leti, pri nas pa le-ta ugasne s prenehanjem mandata.

3. Profesionalni člani imajo v času trajanja mandata in eno leto po njegovem izteku pravico do dodatnega strokovnega usposabljanja za delo, ki so ga opravljali pred nastopom mandata, kar v ZSDU ni predvideno.

4. Po ZSDU ima svet delavcev pravico sklicati zbor delavcev v delovnem času le enkrat letno, po nemški zakonodaji pa so ti zbori delavcev vsako trimesečje, dvakrat letno pa še zbori delavcev po posameznih oddelkih. **Če so zbori delavcev izven delovnega časa, je delodajalec dolžan delavcem plačati ure kot če bi delali in krili tudi potne stroške za prihod na zbor delavcev.**

5. Delodajalec v nemškem podjetju ne more brez soglasja sveta delavcev sprejeti odločitve, ki se nanaša na:

– začetek in konec delovnega časa in njegovo razdelitev na posamezne dni v tednu,

– občasno skrajševanje ali podaljševanje običajnega delovnega časa,

– čas, mesto in način izplačevanja plač.

6. V nemški zakonodaji je določen bistveno večji vpliv sveta delavcev na kadrovske področje, na primer:

– delodajalec je dolžan na podlagi dokumentacije obveščati svet delavcev in se z njim posvetovati o kadrovske planiranju in strokovnem izobraževanju zaposlenih,

– če tako zahteva svet delavcev, se morajo vsi razpisi za izpolnitev delovnih mest najprej objaviti znotraj podjetja,

– za vse vrste dokumentov in obrazcev, ki jih uporablja znotraj podjetja, mora delodajalec dobiti predhodno soglasje sveta delavcev,

– h kriterijem za izbor oseb pri novem zaposlovanju, premeščanju in odpuščenju mora svet delavcev dati soglasje,

– pred vsako razporeditvijo novo zaposlenega delavca ali prerazporeditvijo že zaposlenega delavca mora delodajalec ob-

vestiti svet delavcev in mu predložiti vso dokumentacijo, vključno s podatki o teh osebah,

– svet delavcev daje mnenje k vsaki posamezni odpovedi, delodajalec pa ga je dolžan obvestiti o razlogih. **Vsaka odpoved,**

Raziskave kažejo tudi drugačno sliko

Empirični podatki Analize izvajanja ZSDU, njen naročnik je bilo ministrstvo za delo – ki jih je na vzorcu 113 podjetij, kjer že delujejo sveti delavcev, izdelal inštitut ITEO (vodja raziskave je bil dr. Bogdan Kavčič) – niso pokazali potrebe po tovrstnem spreminjanju zakona (77 odstotkov direktorjev je ocenilo sodelovanje z delavskimi predstavniki v nadzornih svetih kot zadovoljivo oz. zelo zadovoljivo, le 4,5 odstotka pa kot nezadovoljivo).

izrečena brez predhodnega posvetovanja s svetom delavcev, je neveljavna.

7. Za razliko od ZSDU je po nemški zakonodaji v vsakem podjetju z nad 100 zaposlenimi obvezen poseben organ – gospodarski odbor, ki se sestaja enkrat mesečno, zakonodaja pa

določa obveznosti delodajalca do tega odbora v zvezi z gospodarskimi vprašanji.

8. Nemška zakonodaja opredeljuje svete delavcev najprej na ravni obrata in nato še skupni svet delavcev na ravni podjetja, kar pomeni, da lahko obstaja v enem podjetju več svetov delavcev, kar pri nas ni možno.

Teh nekaj primerjav navajam kot protidokaz trditvam o "prenaglašeni" soupravljaljskih pravicah zaposlenih v ZSDU v primerjavi z zakonodajo držav z razvito tržno ekonomijo. Do zelo podobnih rezultatov bi prišli

negi podjetja. Poleg tega naj bi za sodelovanje delavskih predstavnikov v nadzornih svetih bili tudi zgornji limiti in ne minimumi, kot jih vsebuje veljavni zakon. S takšnimi določbami zakona o soupravljanju bi slovenska podjetja ostala brez delavskih predstavnikov v nadzornih svetih, s čimer bi delo postalo le **simbolni produkcijski faktor.**

Veljavni ZSDU delavskih direktorjev res ni dorekel. Ker je delavski direktor član uprave, torej del delodajalske strukture, predlog spremembe ne bomo oporekali. Avtorji so zanj v celoti povzeli nemški sistem delavskega direktorja, ki so ga preimenovali v kadrovskega.

Čeprav ZSDU uresničujemo že četrto leto, je njegovo uresničevanje v posameznih podjetjih v veliki meri odvisno od poteka lastninskega preoblikovanja teh podjetij, ki še ni zaključeno. Predlagane spremembe zakona (prve spremembe je združenje delodajalcev predlagalo že slabo leto po njegovem sprejetju, ko je bilo olastinjenih le 10 odstotkov podjetij), po našem mnenju ne izhajajo iz proučevanja realnih izkušenj, ampak iz miselnosti dela delodajalskih struktur, pooblaščenih investicijskih družb (PID-ov) in nekaterih pravnih strokovnjakov. **Ti**

ne morejo in nečejo sprejeti usmeritve, da naj bi tudi po odpravi samoupravljanja delavci v naših podjetjih ohranili nekatere pravice pri sprejemanju upravljaljskih odločitev. Avtorji so sicer zapisali, da ZSDU formalizira odnose med delom in kapitalom na podlagi priznavanja dela delavcev kot produkcijskega faktorja. Iz njihovih predlogov za spremembe zakona pa vidimo, da jim gre le za zmanjšanje soupravljaljskih pravic delavcev, seveda le v korist interesov kapitala.

Uresničevanje sodelovanja delavcev pri upravljanju je ena od prednostnih programskih nalog Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, zato jo bomo izvajali dosledno in nasprotovali vsem zakonskim spremembam, ki bi zniževale pridobljeno raven pravic. Tokrat namreč ne gre za pravice, ki smo jih podedovali iz samoupravnega sistema, temveč za pravice, ki smo jih za delavce, tudi s pomočjo naprednejših poslancev v takratnem državem zboru, izborili sedaj. Predlagane spremembe 78. in 79. člena Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju so za ZSSS v celoti nesprejemljive in se jim bomo uprli z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Milan Utrša

Delovno besedilo predloga zakona o delovnih razmerjih

PRAVNIKI ZSSS SE ZAVZEMAJO ZA POPOLN ZAKON

Ministrstvo za delo je pripravilo delovno gradivo za zakon o delovnih razmerjih (v nadaljevanju: predlog zakona). V obrazložitve so zapisali, da so pogodbe o zaposlitvi temelj delovnih razmerij. Novi zakon bo tako urejal materijo iz dosedanjega zakona o delovnih razmerjih, ki smo ga prevzeli iz bivše SFRJ. V njem pa bo tudi vsebina iz posebnih zakonov naše države. V novi zakon so vključene tudi določbe o delavskih predstavnikih.

Predlog zakona je ministrstvo poslalo sindikatom, ki naj bi nanj dali pripombe in predloge. V uredništvu smo dobili le pripombe pravnikov ZSSS, pripravili so jih Gregor Miklič, Ana Križanič, Lidija Jerkič in Vanja Vizjak. Iz njih povzemamo nekaj načelnih ugotovitev in predlogov.

Kot ugotavljajo v ZSSS, predlagani zakon ni popoln zakon, tudi bivšemu zakonu o delovnih razmerjih ni podoben. Še veljavna delovnopravna zakonodaja namreč kar 60-krat določa, da je treba neko vprašanje urediti s splošnim aktom ali kolektivno pogodbo. Predlagani zakon pa velike večine teh vprašanj sploh ne ureja, torej jih bodo podjetja morala urediti s splošnimi akti ali kolektivnimi pogodbami.

Ker bo sklepanje kolektivnih pogodb po novem povsem svo-

bodno, bo večina podjetij verjetno delovna razmerja urejala s splošnimi akti. Prav v tem pa je tudi nevarnost za delavce, saj zakon ne ureja postopka njihovega sprejemanja. Nejasno je celo, ali bodo delavci sploh lahko vplivali na njihovo vsebino.

Če bo novi zakon o delovnih razmerjih sprejet v sedanjem besedilu, bo treba zaradi njegove vsebine spremeniti in dopolniti zakon o soupravljanju. Ta namreč predvideva skupna posvetovanja uprav podjetij in svetov delavcev, ki lahko odločitve uprave tudi začasno zadržijo. Možnosti vplivanja sindikata na splošne akte podjetij pa bodo morale še naprej določati kolektivne pogodbe.

V ZSSS pravijo, da se pravice in obveznosti delodajalcev in delavcev po mednarodnih konvencijah načelno urejajo le z dvostranskimi akti, kar so tudi kolektivne pogodbe. Z enostranskimi akti delodajalca se lahko določa le delovni red, disciplina (disciplinski ukrepi), zdravje in varstvo pri delu, varstvo okolja. To načelo bi moral upoštevati tudi naš novi zakon o delovnih razmerjih.

Pravniki ZSSS menijo, da je urejanje pravic in obveznosti delavcev s pogodbami o zaposlitvi, pri katerih je delavec vedno šibkejša stran, smiselno le za manjše delodajalce.

Zaradi vsega tega se pravniki ZSSS zavzemajo za popoln zakon o delovnih razmerjih. Njihov predlog pomeni, da kolektivne pogodbe ne bodo več izvorni način urejanja pravic zaposlenih.

Predlagano besedilo zakona ne upošteva pravic, ki jih zaposleni uživajo že več deset let. Tako naj bi dodatek za delovno dobo v zakon smiselno prevzeli (ne prepisali). Ta dodatek bi tako lahko – po mnenju pravnikov ZSSS – postal dodatek na delovno dobo pri posameznem delodajalcu. Spoštovanje pridobljenih pravic delavcev je potrebno urediti v zakonu zlasti zato, ker jih želijo delodajalci, pa tudi država, močno zmanjšati.

Pravniki ZSSS opozarjajo tudi na besedilo predloga zakona o kolektivnih pogodbah. Vanj bi bilo treba vgraditi nujnost njihovega neposrednega izvajanja pa tudi skladnost s splošnimi akti delodajalcev. Ker sedanji sistem kolektivnih pogodb te skladnosti ne zahteva, je vsaka kolektivna pogodba popolnoma avtonomen akt.

Predlagani zakon je nepopoln tudi glede prehoda v novo delovnopravno ureditev. Pravniki ZSSS menijo, da ni dovolj reči, da bodo nove pogodbe pač nadomestile stare. Sistema, ki je veljal 25 let, ni mogoče opustiti tako enostavno. Pri določanju nove ureditve se tudi ni mogoče

sklicevati na evropske standarde, saj teh ni. Tudi rešitev iz drugih držav ne moremo nekritično prenašati.

Novi zakon mora upoštevati tudi socialno funkcijo kapitala. Pravniki ZSSS so prepričani, da bi zniževanje stroškov delovne sile pomenilo le povečevanje stroškov (socialne) države. Če plača delavcu ne bo zadoščala za kritje življenjskega minimuma, torej tudi za prehrano, meč delom in prevoz na delo, bo delavec pač prisiljen ostati doma. Če bo brezposeln, bo breme države. Enako velja za varstvo starejših delavcev. Če bo 40 let star delavec težko zaposljiv, 45 star pa nezaposljiv, bo država nosila ogromno breme. Delodajalci bi imeli pravico odpustiti res le tiste delavce, katerim ne morejo zagotoviti dela, menijo pravniki ZSSS. Če jim že ne morejo zagotoviti dela, naj delodajalci starejšim delavcem do konca delovne dobe dajejo druge prejemke. Socialno funkcijo kapitala določa tudi 67. člen Ustave Republike Slovenije, saj delodajalcem pri delovnih razmerjih ne daje veliko svobode.

Takšen je povzetek načelnih pripomb in predlogov pravnikov ZSSS. Predloge, ki zadevajo konkretno rešitve in člene predlagane zakona, bomo objavili v več nadaljevanjih.

F. K.

Kranjska Sava in ameriški Goodyear bosta ustanovila dve družbi RAZVEZA, NATO IDEALNA POROKA

Da bi ohranila proizvodnjo na dosežanem prostoru, se pravi v Sloveniji, in obvarovala delovna mesta ter dobila možnost odpiranja novih, je uprava podjetja Sava d. iz Kranja sklenila joint-venture z ameriško velikanko in multinacionalno Goodyear Tire and Rubber Co. Ta je po obsegu prodaje trinpetdesetkrat večja od Save, in če bo vse teklo tako, kot razlagajo v upravi kranjskega podjetja, bo Sava v njenem naročju zares na varnem, z veliko možnostjo razvoja. Odprlo naj bi se nekaj sto novih delovnih mest...

Sava in Goodyear bosta ustanovila dve novi družbi. V eni bodo izdelovali in prodajali avtomobilске pnevmatike, v drugi pa bo

proizvodnja gumijastih izdelkov in prodajna mreža. V prvi bodo Američani 60-, v drugi pa 75-odstotni lastniki. Koliko so Američani vložili v ta posel, še nismo mogli izvedeti, saj naj bi številke ostale javnosti skrite do podpisa pogodbe. Družbi bosta stali na sedanji lokaciji Save v Kranju, v obeh skupaj pa bo zaposlenih 2000 od sedaj 3600 Savinih delavcev. Kasneje naj bi Sava, s pomočjo Goodyeara kajpak, povečevala prodajo na evropskih trgih prek lastne marketinške in prodajne organizacije. To pa bi pomenilo potrebo po večji proizvodnji, ta pa naj bi terjala nove zapolnitve. Joint-venture z Američani naj bi Savi omogočil, da bi ostale programe, ki so ostali izven

pogodbe z Goodyearom, hitreje prestrukturirala in zanesljiveje razvijala.

V upravi kranjskega podjetja razlagajo svoj korak z iztekom pogodbe med Semperitom in Savo lani, in s tem, da lastnik Semperita, nemška multinacionalka Continental ni kazala dovolj velikega navdušenja za izpolnitev želja uprave Save. Ta je namreč želela povečevati svoj tržni delež bolj samostojno, to pa Continentalu ni bilo po volji. Ker tako majhna tovarna kot je Sava ne more obstati sama na trgu in si sama zagotavljati potrebne raziskave v nove izdelke in investicije, je bila odločitev vodstva Save pred dvema letoma, da se namreč ponudi drugim možnim snubcem, razumljivo. Pogajanja so trajala dve leti, najprej s Continentalom potem pa še z Goodyearom. Upravi Save, njenemu nadzornemu svetu in institucionalnim delničarjem družbe (to so skladi) je bila ponudba ameriškega giganta dovolj veliko zagotovilo za obstoj in razvoj podjetja, da so pred kratkim podpisali skupno "pismo o nameri". Posel za zdaj uradno še ni sklenjen, saj ga morata obravnavati in potrditi še nadzorni svet in skupščina delničarjev, kar se bo zgodilo predvidoma še poleti. Čeprav je pogodba med Savo in Semperitom (oziroma Continentalom, ki je lastnik Semperita) potekla že lani, je ni še nihče odpovedal, odpovedni rok pa je enoletni. V Savi bodo pogodbo odpovedali takoj

po podpisu nove pogodbe z Goodyearom.

Predsednik uprave Save Janez Bohorič zadovoljno pravi: "S tem je Sava naredila odločilni korak k spremembi iz uspešne, vendar lokalno delujoče družbe v partnerja najboljšega izmed gumarskih koncernov."

Kaj pa bo mala Sava koristila velikemu Goodyearu? Firma velikanka, ki je lani prodala za 13 milijard dolarjev izdelkov (Sava za 245 milijonov dolarjev, od tega za 177 milijonov avtomobilskih pnevmatik) in ima 100.000 zaposlenih po vsem svetu, namerava v prihodnje stoletje stopiti kot najboljša gumarska firma na svetu in zasesti na vseh trgih prvo ali vsaj drugo mesto. Sava naj bi Američanom pomagala doseči ta

cilj pri proizvodnji in prodaji avtomobilskih plaščev v Evropi... Zanimivo pri tem je, da Goodyear ne vztraja, da bi Savine gume nosile njegovo ime, pač pa zau-pa lokalni blagovni znamki. Skupna družba za izdelavo in prodajo gumenih izdelkov pa je prvi korak Goodyeara na tem področju v Evropo in tovarna v Kranju bo njena strateška poslovna enota.

Janez Justin, predsednik sindikata KNG v Savi, nam je povedal, da so v sindikatu z dogovorom med Savo in Goodyearom zadovoljni.

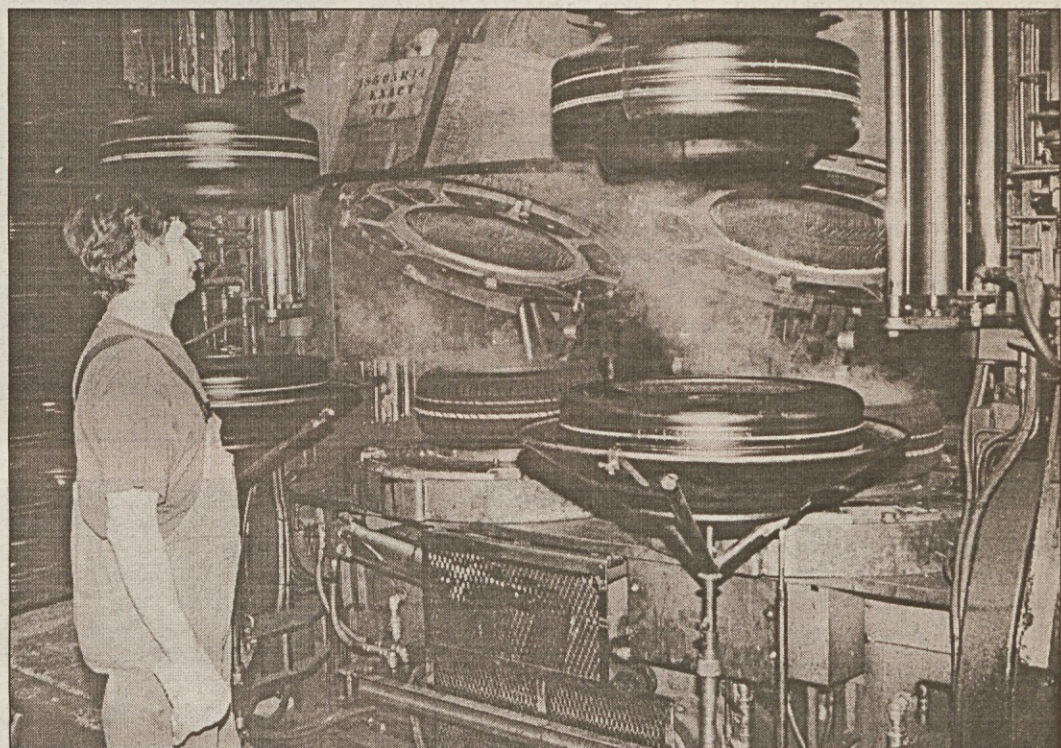
»Pogodba bo podpisana za deset let in zagotavlja povečevanje števila zaposlenih,« je dejal Justin. »Američani so se zavezali, da bodo ta del pogodbe spoštovali. Zanimivo je, da so sami izračunali, da

se jim števila zaposlenih ne splača zmanjševati, ker bodo čez čas usposobljene delavce iskali. Zato so spremenili prvotni načrt o uvodnem zmanjšanju števila zaposlenih v obeh družbah, ki jih ustanovljamo skupaj (sedanji Semperit in del Techa) ter kasnejšem ponovnem zaposlovanju. Tega zdaj ne bo, morebitno zmanjševanje bo šlo le na račun upokojitve. Bomo pa, po že prej sprejetem načrtu, malo zmanjšali število zaposlenih v drugih Savinih hčerah, predvsem v Veloju, kjer je konkurenca z Daljnega vzhoda prehuda. Po letu 1998 pa bo število zaposlenih v Savi samo naraščalo, če bo seveda posel z Goodyearom stekel po napovedih.«

N. L.

Na Savinih avtomobilskih plaščih bo pisalo Sava in ne Goodyear, saj Američani cenijo uveljavljene blagovne znamke.

Janez Justin, predsednik KNG v Savi, in član nadzornega sveta Save: Po podatkih in izračunih, ki smo jih naredili, se Sava ni poceni prodala, pač pa gre za kar ugodno pogodbo med Savo in Goodyearom.

Ob hitrejši privatizaciji bi bili njeni učinki večji

ZASEBNA IN TUJA PODJETJA NAJUSPEŠNEJŠA

Urad za makroekonomske analize in razvoj Republike Slovenije je že večkrat primerjal uspešnost slovenskih podjetij v tuji lasti in povsem domačih ter ugotavljal večjo uspešnost in dobičkonosnost podjetij v lasti tujega kapitala. Raziskava o poslovanju in lastniški strukturi 2000 največjih slovenskih podjetij, v uradu so jo predstavili minuli teden, pa je pokazala, da so domača zasebna podjetja (taka, ki so že nastala kot zasebna) še bolj dobičkonosna kot podjetja v lasti tujega kapitala. Iz analize naj bi bilo tudi mogoče razbrati prave učinke privatizacije družbenih podjetij, saj je zajela vsa nekdanja družbena podjetja, ki so v času poteka raziskave imela prvo soglasje Agencije za prestrukturiranje in privatizacijo. Raziskovalci urada so analizirali podatke o poslovanju podjetij iz leta 1995.

Tega leta je bila donosnost v raziskavo zajetih podjetij negativna, znašala je minus pol odstotka. Donosnost (dobiček glede na kapital) pravih zasebnih podjetij, torej tistih, ki so bila ustanovljena kot zasebna, je bila v povprečju najvišja, in sicer plus 5,7 odstotka. Nekaj slabša, 4,6-odstotna, je bila povprečna donosnost podjetij v večinski tuji lasti. Podjetja s prevladujočim notranjim lastništvom so dosegla minus 1,3-odstotno stopnjo donosnosti v povprečju, neolastninjena podjetja pa celo minus 8,8-odstotno stopnjo (ne)donosnosti. Državna podjetja so sicer prikazovala majhno pozitivno donosnost, vendar analitiki urada za makroekonomske raziskave menijo, da podatki niso povsem verodostojni, saj jih je mogoče prirojevati s preprostimi računovodskimi posegi. Raziskava je pokazala še neka-

tere druge značilnosti podjetij. Najbolj zadolžena na primer so zasebna podjetja, tista v tuji lasti in še neolastninjena. Vendar tuja in zasebna podjetja kljub temu dose-gajo lep dobiček (ocena "lep" seveda velja samo v domačih razme-rah), neolastninjena pa imajo velike izgube. Komentar raziskovalcev: zasebna podjetja in podjetja v tuji lasti vedo, zakaj se zadolžujejo. K temu pa je treba bržčas dodati še ugotovitve, da imajo verjetno neolastninjena podjetja in podjetja s prevladujočim notranjim lastništvom višje stroške dela.

Avtorji raziskave menijo, da na podlagi izsledkov skorajda ni mogoče dvomiti o trditvi, da so podjetja v tuji lasti in zasebna podjetja bolj učinkovita od družbenih, državnih. Zato so nedvoumno namignili, da bi bilo slovensko gospodarstvo uspešnejše, če ga ne bi ovirale na podlagi političnih razlogov izbrane omejitve hitreje koncentracije lastništva v podjetjih ter denarna politika. S tem je povezana analiza Svetovne banke za obnovo in razvoj o doseganju dobička. Banka je primerjala gibanje odstotka podjetij, ki dosegajo dobiček, v razvitih državah, državah nekdanjega socialističnega bloka, pri čemer je zajela tudi Slovenijo. V tej primerjavi so podatki za Slovenijo najmanj ugodni, saj razmerje med dobičkonosnimi in vsemi podjetje ostaja pri dveh tretjinah uspešnih. V drugih državah v tranziciji se odstotek uspešnih podjetij hitro povečuje, v razvitih državah pa sicer tudi ostaja na enaki, vendar zelo visoki ravni. V njihovih gospodarstvih je namreč uspešnih okoli 95 odstotkov vseh podjetij, neuspešna pa gredo zelo hitro v stečaj ali likvidacijo.

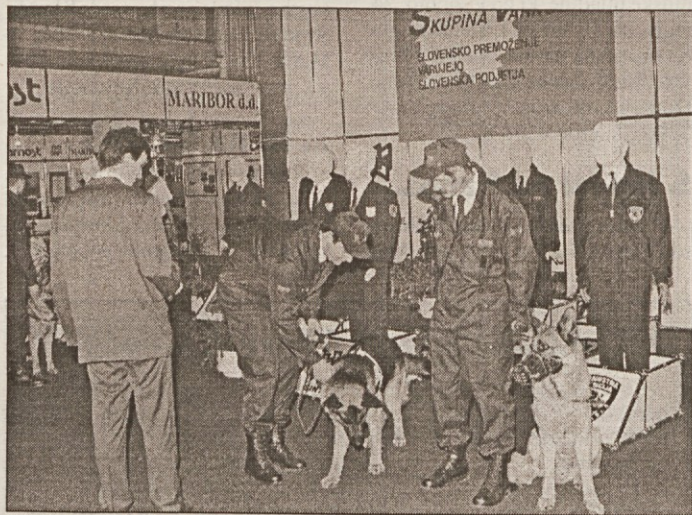
N. L.

VAROVANJE OSEB IN PREMOŽENJA VSE BOLJ AKTUALNO

Naša varnost, tako osebnost kot družbena, postaja vse bolj ogrožena, zato ni presenetljivo, da se je po osamosvojitvi Slovenije in spremembi političnega ter gospodarskega sistema pojavila za demokratične države tako značilna visoka raven kriminala vseh vrst, obenem pa tudi vrsta specializiranih podjetij, ki nudijo zavarovanje tako osebam kot za premoženje. Te organizacije so se pred

prav toliko pa jih je bilo na sejm prisotnih prek svojih posrednikov. Podjetja so prišla iz trinajstih tujih dežel, med njimi tako oddaljenih, kot so Hongkong, Kanada, ZDA in Japonska.

Na sejm ni bilo mogoče le ogledovati varnostne naprave in prijeme, pač pa tudi dobiti neposreden nasvet strokovnjakov ali se celo dogovoriti za nakup varnostne naprave. Strokovno plat

časom povezale v interesno združenje Zbornico Republike Slovenije za zasebno zavarovanje, ki skupaj z ministrstvom za notranje zadeve prireja sejm Varovanje Security na ljubljanskem razstavišču. Zdjaj so ti sejm vsako drugo leto, čeprav je zanje vse več zanimanja. Letošnjega, bil je ta teden, se je udeležilo preko 60 razstavljalcev neposredno, približno

sejma so povzdignila tudi posvetovanja in okrogle mize ter številne predstavitve razstavljalcev ter ministrstva za notranje zadeve. Skratka, zavarovanje oseb in premoženja je na Slovenskem sorazmerno mlada stroka, ki se zaradi razmer hitro razvija in ki je, spet zaradi razmer, vredna pozornosti.

N. L.

Proizvodnja podjetij merjena z novo statistično metodo, enako kot v Evropski uniji

INDUSTRIJA JE LETOS IZDELALA MANJ

V slovenski industriji, to je v industrijskih podjetjih in industrijskih obratih neindustrijskih podjetij, so v prvem četrtletju letos izdelali le za desetinko odstotka več izdelkov kot v lanskem prvem četrtletju. Skupna industrijska proizvodnja, ki je kazala stalno rast v lanskem zadnjih treh mesecih, je v prvih treh letošnjih mesecih upadala. Januarski padec je bil skoraj eno-odstoten (točno 0,93 odstotka), februarjski je dosegel 0,3-odstotno stopnjo, marčevski pa kar 1,33-odstotno upadanje rasti. Zaposlenih je bilo po prvem letošnjem četrtletju v industriji že 4,1 odstotka manj.

Po mesecih je bilo gibanje industrijske proizvodnje takšno: januarja je bila za 5,3 odstotka nižja kot v povprečju lani, čeprav je bila za dve desetinki odstotka večja kot v lanskem januarju. Februarja je industrija izdelala za 1,7 odstotka več kakor lani v enakem mesecu, vendar še vedno za 4,8 odstotka manj kot lani v povprečju. Marca je industrija izdelala za 1,4 odstotka manj kakor lanskega marca, kljub temu pa je obseg marčevske proizvodnje v primerjavi s povprečnim mesečnim obsegom lanskega leta bil še vedno za 1,4 odstotka večji.

Ti podatki, ki so malce drugačni od sorazmerno optimističnih napovedi direktorjev v anketi Gospodarske zbornice (rezultate ankete smo objavili v eni prejšnjih števil DE), so izračunani po novi metodologiji, ki jo od začetka leta uporablja Statistični urad Republike Slovenije. Statistični urad je namreč uvedel novo klasifikacijo dejavnosti in nomenklatur proizvodov v skladu z načinom, ki ga uporabljajo v Evropski uniji. In-

dustrija je zdaj razdeljena na tri področja (rudarstvo, predelovalne dejavnosti in oskrba z elektriko, plinom, vodo) in 16 podpodročij. Tako velike spremembe v metodologiji povzročijo veliko težav podjetjem, ki podatke posredujejo, in statistikom, ki jih obdelujejo. Zato so za zdaj izračunani samo začasni indeksi. Težava za statistiko in uporabnike njenih izračunavanj pa ni samo spremenjena metodologija. Na novo pridobljenih podatkov namreč ni mogoče neposredno primerjati z rezultati dosedaj uporabljane metode. Statistični urad sicer s pomočjo prevajalnika pripravlja primerljivost podatkov. Dozdaj so uspeli pripraviti podatke o mesečnih indeksih proizvodnje za zadnja tri leta, v načrtu pa imajo pripravo primerljivosti podatkov do leta 1990. Statistiki pravijo, da časovna vrsta indeksov skupne industrijske proizvodnje ni prekinjena, saj so te po novem štiri (potrošno blago se po novem deli na trajno in netrajno), pa tudi primerljive niso zaradi razlik v nomenklaturi.

Pridruževanje Evropski uniji povzroča težave politikom, ko jo nekateri skušajo izkoristiti za obračun s političnimi nasprotniki (ne da bi jih zanimalo, kaj bi s pridružitvijo pridobili in kaj morebiti izgubili). Povzroča jih tudi gospodarstvu in tistim, ki se z njim ukvarjajo. Vendar jih v gospodarstvu vsaj razumejo in nanje pravilno odgovarjajo – za razliko od marsikaterega politika...

N. L.

NAJVEČ POKALOV ISKRI IZ SEMIČA

»Delajmo, borimo se, praznujmo!« je bilo skupno geslo letošnjih prvomajskih zborovanj v organizaciji ZSSS. »Delajmo, borimo se, tekumjmo!« pa bi lahko bil moto 2. sindikalnih športnih iger belokranjskega območja, na katerih se je od lanskega novembra do letošnjega aprila v sedmih disciplinah »borilo« kar 250 članov ZSSS.

Na predvečer 1. maja, mednarodnega praznika dela, so 2. sindikalne športne igre belokranjskega območja zaključili s prirčno svečanostjo v Semiču, na kateri sta predsednik komisije za šport in rekreacijo Peter Rztresen in sekretar Območne organizacije ZSSS Bela krajina Jožef Kočevar najboljšem posameznikom in ekipam slovesno podelila kolajne in pokale. Dobili so jih:

mali nogomet: 1. Beti Met-

lika, 2. TPV Suhor, 3. Pekarna Črnomelj; **košarka:** 1. Iskra Semič, 2. Beti Metlika, 3. TPV Suhor; **kegljanje - moški:** 1. Iskra Semič, 2. Kopla Metlika, 3. Rudnik Kanižarica; **ženske:** 1. Iskra Semič, 2. Beti Črnomelj; **namizni tenis - ekipno:** 1. Iskra Semič II, 2. Begrad Črnomelj I, 3. Novoteks Metlika; **posamično:** 1. Rajko Trempus (Begrad Črnomelj), 2. Jože Macele, 3. Zlatko Štravs (oba Iskra Semič); **odbojka:** 1. Iskra Semič I, 2. Iskra Semič II; **veleslalom - moški, kategorija A:** 1. Borut Govednik; **B:** 1. Gabrijel Ogrinc, 2. Branko Švar, 3. Marko Plut; **C:** 1. Jože Bahorič, 2. Ivan Grabrijan, 3. Brane Saje; **D:** 1. Edi Malnarič, 2. Pavle Zajc, 3. Jože Kočevar; **ženske - kategorija B:** 1. Ivana Kočevar, 2. Marjeta Štajdohar.

N. J.

DRAGOCEN »TOVOR« - Peter Rztresen (desno) in Jožef Kočevar (v sredini) sta semiškim »iskrašem« podelila toliko pokalov, da so jih komaj nesli domov...

TEKI - TAKO IN DRUGAČE

V zadnjem času smo v Sloveniji teku kot osnovni človekovi gibalni sposobnosti spet namenili veliko pozornosti. Da je koristen za krepitev srca in ožilja, da je pomemben tudi za človekovo dušo, verjetno ni treba posebej omenjati.

Spomladi je narava zelo privlačna in torej priložnosti za gibanje, hitro hojo in lahkoten tek je veliko. Vse več je tudi ljudi, ki so spoznali pozitivne učinke vadbe teka in sprehajalne poti v parkih, v gozdovih in drugod so oživele. Če k temu prištejemo še aktivne tekače, ki ne poznajo razlik med letnimi časi, lahko dobimo človek vti, da je Slovenija dežela tekačev. Lahko pa bi postala tudi raj za tekače. Lahko bi, toda...

Danes lahko govorimo torej o tistih ljudeh, ki so spoznali koristi vadbe teka in velike večine med njimi tekomanja ne zanimajo. Tekomanja so privlačna bolj za tiste tekače, ki so sprejeli tek kot redno rekreativno vadbo in imajo željo primerjati svoje sposobnosti z drugimi. Tako so sprejeli tek kot dopolnitev v vsakdanjem življenju, živijo z njim in se po številu treningov že lahko enačijo z aktivnimi atleti. Pravzaprav je težko razlikovati »rekreativca« od aktivnega atleta. Lahko bi govorili o aktivnih tekačih, ne glede na starost. V tej drugi skupini se v Sloveniji oblikujejo skupine različnih tekačev, še posebej so močne skupine tistih, ki so se že srečali z Abrahamom.

Resnično pa bi morali začeti pri šolski mladini, ki pa do tekov nima pravega odnosa. Res je, da imamo v Sloveniji polna usta pohval, kako množično prihajajo na tekališča šolski otroci. Ko pa je osnovne šole konec, je konec tudi tekov. Kar pogledamo, koliko srednješolcev pridne na kakšen spomladanski ali jesenski kros. V Velenju so pred leti celo razpisali celo bogato nagrado profesorju, ki bi pripeljal vsaj tri dijake na kros. Pa je nagrada ostala organizatorjem. Zakaj se teki mladim priskutijo, bodo morali odgovoriti pristojni.

In sedaj k množičnim tekom! V Sloveniji so se začeli pojavljati pred kakšnimi dvajsetimi leti. Seveda ne moremo mimo Teke trojk v Ljubljani, ki se je v Sloveniji kljub vsem le obdržal, čeprav s spremembami. Kar dobro mu sledi tradicionalni taborniški tek na Muti, ki nosi letnico rojstva 21. aprila 1960. Nato se je začelo število različnih tekov povečevati in začela se je tudi nesmiselna koledarska razporeditev tekov. Mnogih tekov ni več. Nobenega usklajevanja, delitev tekov na »vaške« in »elitne« itd. in še podobni nesmisli niso privedli nikamor. Lahko se sicer Slovenci pohvalimo, da imamo svoj največji maraton s tri tisoč tekmovalci. Vendar se lahko vprašamo tudi, ali je to izjema.

Na slovenskih tekih, ki so po-

nekdod resnično vzorno organizirani, s praviim odnosom do udeležencev in prirejeni za udeležence je število tekačev zelo različno. Na lepih progah, na primer na Muti z dolgoletno tradicijo, je število udeležencev v primerjavi s kakšnim desetletjem nazaj za pol manjše. Tudi Tek trojk v Ljubljani išče svoj nov zagon, toda preveč je sprememb. Ali pa je tudi smiselno, da se v Sloveniji »poišče« trije najboljši posamezniki ali posameznice in se potem borijo za najvrednejšo nagrado, ki pa itak v razpisu ni bila posebej omenjena. Mar ne bi bilo bolj smotno, če bi imeli svojo konkurenco atletske klubi in osnovne športne organizacije? Seveda, toda nastala bi vrzel pri sestavi trojk.

In smo lahko tudi že pri »ocenah« naše svetle, s srci obarvane množične tekaške prireditve. »To je velik posel,« je po teku dejala ena najvztrajnejših slovenskih maratonk, ki pa je razmišljala drugače. Ali se je smotno več kot tri ure boriti s peklensko vročino z borih tri sto mark. Je pa že lepša preteči kakšen maraton v Parizu, tudi dunajski je lep. Za denar, štartnina za slovenske razmere je ne-verjetno visoka, kar 2.500 SIT v predprijava ali nato 3.500 SIT, je zelo revno, kar dobi tekač. Pa še ga okopati ne moreš v bazenu, če ga posebej ne plačaš. »Živim ob avstrijski strani,« je bil komentar, ki me je dokončno prepričalo o tem, da pač vsak odloča o sebi in si izbira svoje teke. Ali je bilo torej smotno, da so organizatorji spremenili prvotno traso maratonskega teka in ga preselili s slovenske na tujo zemljo. Takšen tek prek meja v Sloveniji že imamo, to je Tek treh dežel v Kranjski Gori. Torej nobena novost, ki pa vso stvar podraži in nesmiselno je, da to plačuje tekač. Sam sem pretekel vse variante tekov in bila sprva izredno navdušen. Od kar so se začele stvari vrtevi v drugo smer, prepuščam presojo tekačem.

Zanimiva je primerjava s tekom v Termah Čateži! Za vsega 500 SIT smo dobili prav tako kakovostno športno majico, napitkov je bilo dovolj, priznanja je bil deležen prav vsak in tudi nagrad je bilo dovolj za najboljše. Poleg vsega pa še celodnevno brezplačno korpnanje v največji slovenski rivieri. Lepih tekov v Sloveniji je še več in prizadevnim organizatorjem le malo kje uspeva, da dosežejo toliko mestno število tekačev.

In v razmislek še »izjavi«, o katerih se pogovarjamo v tekaliških krogih. »Ja, grem samo v Radence, ker tam gotovo ne bom zadnja.« Pogovor med dvema tekačema na štartu: »Kaj boš tek, 42 ali 21 km?« »Še ne vem, letos bo to moj prvi tek in hkrati trening.« Na poti v Evropo in v svet bomo morali spremeniti še marsikaj. O tem pa morda kdaj drugi.

Hinko Jerčič

Naj se ve!

Strelcem novomeške Krke v postavi Dušan Piškurič, Janez Berlan, Jože Redek in Dare Malnar (na sliki z leve proti desni) je uspelo pravi pravcati podvig: v dopisni slovenski strelski ligi, v kateri je sodelovalo 32 ekip s 148 strelci, so osvojili prvo mesto in šampionski pokal!

»Prvih šest kol v predtekovanju smo odstreljali doma in se po rezultatih, ki smo jih sproti pošiljali organizatorju, kot tretji uvrstili na zaključno tekovanje desetih najboljših ekip v Postojni. Tam pa smo potem »opravili« še z ostalimi,« se je veselil Dare Malnar.

Krkaši so bili uspešni tudi v konkurenci posameznikov. Piškurič je s 377 krogi osvojil drugo mesto, Redek je bil peti (364), Malnar deseti (353), Berlan pa se zaradi obveznosti tega tekovanja ni mogel udeležiti, čeprav je imel lepe možnosti za dobro uvrstitev.

N. J.

KAM, KAJ, KJE...

Tek miru '97

Človeštvo že stoletja hrepeni po miru. Blížamo se novemu tisočletju; pripravimo mu pot, da bo tisočletje miru. Vsako leto se veliko število ljudi združi v štafetni tek, ki poteka po vseh celinah s ciljem, da bi poglobili svetovni mir. Vsakič je zagon večji, vse več ljudi sodeluje, njihov navdih narašča.

Mir se začne z vsakim posameznikom. V naših sreh vemo, da je mir mogoč edino, če presežemo sami sebe in spoznamo enost človeštva. Sri Chinmoyev tek miru simbolizira ta velik korak.

Tudi mi se lahko pridružimo milijonom. V ljubljanskem parku Tivoli bo zagorela plamenica miru v soboto, 24. maja, ob 8. uri. Želimo si, da bi se nam na Teku miru pridružili vsi tisti, ki menijo, da bodo zmogli preteči le nekaj metrov ali pa celo kilometrov; dobrodošli pa bodo tudi tisti, ki bodo - s svojo željo po miru - spodbujali tekače. Spremenimo svet skupaj!

Kronometer v Kamniško Bistrico

Kolesarji Pro M teama iz Nožic pri Radomlju organizirajo kolesarski kronometer za štiri kategorije, ki uporabljajo »navadna« kolesa, in eno skupino, ki vozi gorska kolesa. Prireditve bo v soboto, 24. maja, štart pa bo ob 14. uri pred gostiščem Orel v Stahovici. Prijave bodo sprejemali

na dan prireditve med 12. in 13.30 uro. Za prijavnino 1500 tolarjev nas bo na cilju čakal topel obrok. Za dodatne informacije je zadolžen Martin Kemperle, ki je dosegljiv po telefonu 061-816-209 (po 20. uri).

Tek na Krim

Turistično društvo Krim in odbor za šport za vse Občine Ig prirejata v soboto, 24. maja, tekaško prireditev s štartom in ciljem na hipodromu v Vrbljenah pri Igu. Udeleženci, razdeljeni v eno moško in eno žen-

sko kategorijo, bodo štartali ob 11. uri, vzponov in spustov bo po 700 metrov, preteči pa bodo morali 11 kilometrov. Prijave zbira Alenka Jeraj po telefonu 061-622-229, na dan prireditve pa se bo mogoče prijavit med 9. in 10.30. uro. Prijavnina je 1000 tolarjev, spodnja starostna meja tekmovalcev pa 15 let.

Srečanje planincev na Lisci

MDO zasavskih planinskih društev in PD Lisca Sevnica vabita na srečanje posavske in zasavske planinske mladine, ki bo v soboto, 24. maja, ob 11. uri na Lisci. Srečanje bo družabne narave, vanj pa bodo vpleti tudi orientacijsko tekovanje. Dodatne informacije daje Vinko Šeško, telefon 0608-81-521.

S kolesi na Nanos...

Prostor pred zavetiščem Abram (do njega pridemo iz Vipave skozi

vas Sanabor) bo zapolnjen z gorskimi kolesarji v nedeljo, 25. maja. Ob 10. uri se bo tam namreč začela 15 km dolga »dirka«. Prijave sprejemajo na dan prireditve do petnajst minut pred štartom. Varnostne čelade so obvezne. Klavdij Breclj (telefon 065-63-904) in Martin Krečič (telefon 065-65-955) sta pravi osebi za informacije.

... in na GEOSS

Prejšnji teden so bile noge tiste, ki so nam pomagale vzpeti se na geometrijsko središče Slovenije, tokrat pa bomo kot športni pripomoček

V Celju v soboto, v Trbovljah v nedeljo!

V koledarju letošnjih športnerekreativnih prireditve, ki jih Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije že po tradiciji prireja v čast dneva gradbincev, je zavoljo »višje sile« prišlo do majhne, a pomembne premaknitve datuma:

letne športne igre gradbincev ŠIG 97, v razpisu napovedane za soboto, 31. t. m., bodo v Trbovljah

v nedeljo, 1. junija!

In kakšna je »višja sila«, ki je botrovala spremembi datuma? Vsa razpoložljiva igrišča naj bi v soboto (31. t. m.) zasedli slovenski gasilci...

Drugi datumi iz koledarja ŠIG 97 stojijo kot pribiti. Tako bo to soboto na igriščih Celjskega sejma in TK Cetis v Celju teniški turnir gradbincev, za katerega se je do zaključka redakcije prijavilo kar 45 posameznikov in posameznik!

N. J.

uporabili gorska kolesa. V nedeljo, 25. maja, se bomo ob 10. uri odpeljali izpred teniškega parka As v Ljubljani. Do obeležja (GEOSS) v Spodnji Slivni bomo bolj ali manj prisopihali po 16 kilometrih (7 km vzpona!), premagali pa bomo 400 metrov višinske razlike in še svojo voljo povrh. Vsek udeležene bo nagrajen s spominsko majico, lakoto pa si bo potešil s toplim obrokom in napitkom. V predprijava je štartnina 1000 tolarjev, na dan prireditve pa bo treba odšteti še dodatnih 500 tolarjev.

Prireditve sodi v »Tris GEOSS«, v katerem štejejo poleg kolesarjenja še tek na rolgah (14. septembra) in gorski tek (26. oktobra), vse pa sodi

Vabilo

Vabimo vse organizatorje tovrstnih programov, da nam sproti (vso) 14 dni pred prireditvijo pošiljate potrebne podatke za objavo. Pošljite nam tudi čim več podatkov o možnih stih športnerekreativne vadbe preko celga leta. Naš naslov: Športna unija Slovenije, Žiga Černe, Tabor 14, Ljubljana, po faksu 061-311-728 oziroma 061-13-19-277, elektronska pošta ziga.zk2.net.

Pripravil: Žiga Černe

Pogovor s Stankom Podgorelcem, predsednikom sindikata delavcev v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji v Tovarni sladkorja v Ormožu

Tovarna sladkorja v Ormožu je v minulih devetnajstih letih veliko prispevala k hitrejšemu razvoju kmetijstva in živilske industrije ter nasploh k tehnološkemu napredku v severovzhodni Sloveniji. Veliko zaslug za to imajo delavci, strokovnjaki in vodstvo te tovarne, za katero kažejo čedalje večje zanimanje tudi tujci. Ali bo slovenska država dopustila, da bodo lastniki te strateško pomembne tovarne postali tujci? Kako gledajo na probleme in perspektivo tovarne delavci? Kako v tovarni spoštujejo delavske pravice? O tem in številnih drugih vprašanih smo povprašali predsednika sindikata delavcev v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji v Tovarni sladkorja Stanka Podgorelca.

Tehnologija proizvodnje sladkorja je zahtevna

“Delo v takšnem podjetju, kot je Tovarna sladkorja v Ormožu, je strokovno izjemno zahtevno, saj poleg rednega dela zaposleni vsako leto v času med eno in drugo kampanjo sami naredimo remont tovarne. Prav tako opravimo tudi večino investicijskih del. To pa zahteva od vseh zaposlenih – od vodstva podjetja in strokovnih delavcev do kvalificiranih delavcev – veliko znanja, usposobljenosti, timskega dela in delovne zavzetosti,” pravi Stanko Podgorelec.

Ali je Tovarna sladkorja v Ormožu izpolnila pričakovanja in upravičila svoj obstoj?

“Zagotovo,” je prepričan Stanko Podgorelec. “Zaradi tega, ker so kmetje in drugi proizvajalci začeli proizvajati sladkorno peso, se je močno izboljšala organiziranost kmetijske proizvodnje na Štajerskem in v Pomurju, pa tudi v nekaterih drugih koncih Slovenije. Poleg tega se je usposobilo veliko strokovnjakov in delavcev, ki s svojim znanjem in delom pomembno prispevajo k tehnološkemu napredku industrije v Ormožu in njegovi širši okolici.

Tovarna sladkorja v Ormožu je bila zgrajena leta 1978. Takrat so investitorji vodili ekonomski in politični interesi. Na eni strani je izgradnja tovarne zagotavljala tehnološki in ekonomski razvoj kmetijski proizvodnji in industriji na tem koncu Slovenije, po drugi strani pa je Sloveniji zagotavljala oskrbo z lastnim sladkorjem. Mislim, da je bilo pametno, da so postavili tovarno na sedanji lokaciji sredi kmetijskega okolja, blizu Drave (tovarna potrebuje veliko vode) in v občini, ki premore dovolj izobraženih, usposobljenih in prizadevnih strokovnjakov in delavcev,” pravi Podgorelec.

Za izgradnjo tovarne sladkorja je bilo treba zbrati ogromno sredstev. “Sredstva so združili porabniki sladkorja in delno tudi proizvajalci sladkorne pese, znatno pa so s krediti izgradnjo tovarne podprle tudi banke. Čeprav nam zlasti v prvih letih obratovanja ni bilo lahko, je kolektiv Tovarne sladkorja v Ormožu odplačal vse kredite in poravnal vse druge obveznosti,” pravi kar malce ponosno Stanko Podgorelec.

Zato pa delavce Tovarne sladkorja toliko bolj boli, da so morali po zakonu o zadrukah prepustiti zadruham 45 odstotkov delnic tovarne, ki jih sedaj nekateri premalo odgovorno in premišljeno prodajajo tujcem. “Za to, da smo odplačali vse obveznosti, smo morali delavci Tovarne sladkorja trdo delati in se marsičemu odpovedati. Ravno ko smo odplačali vse kredite, pa je 45 odstotkov delnic tovarne po zakonu prešlo v last zadrug, ki jih prodajajo tujcem.

Ekonomičnost poslovanja tovarne je v največji meri odvisna od gibanja cen na trgu. V minulih devetnajstih letih so bila obdobja, ko je tovarna zelo uspešno poslovala, bili pa so tudi časi, ko so nas pestile zelo hude težave. Trenutno določa odkupne cene sladkorne pese država, ki prav tako določa ceno sladkorja. Država sicer delno tovarni subvencionira razliko med proizvodno in prodajno ceno, vendar je treba reči, da ni pretirano radodarna. Težave so tudi pri prodaji sladkorja.”

Tovarna, ki je utrla pot napredku

Vsak začetek je težak, še posebej pa je težko tistim podjetjem, ki utirajo pota tehnološkemu napredku. Tako je bilo tudi s Tovarno sladkorja. “Ob ustanovitvi je bilo v njej redno zaposlenih 450 delavcev, tovarna pa je dajala delo in kruh tudi 150 sezonskim delavcem. Večina je imela poklicno izobrazbo. V tovarni pa je bilo zaposlenih tudi veliko delavcev z višjo in visoko izobrazbo. Vsi zaposleni smo se morali za delo v tovarni sladkorja šele usposobiti. Večina delavcev se je usposabljal v sladkornih tovarnah v Vojvodini, nato pa še v Nemčiji. Danes lahko mirno rečemo,

BODO TUJCI POSTALI VEČINSKI LASTNIKI NAŠE EDINE TOVARNE SLADKORJA?

Stanko Podgorelec: Delavci imamo v svojih rokah šest odstotkov delnic tovarne, na to, kar se dogaja z drugimi delnicami, pa nimamo vpliva.

da sta produktivnost in kakovost dela v naši tovarni na evropski ravni,” pojasnjuje Podgorelec.

Na začetku so imeli v tovarni veliko težav tudi s tem, da so pričeli kmete, naj začnejo gojiti sladkorno peso. “Sladkorna pesa prinaša pridelovalcem večji zaslužek kot denimo pšenica in koruza, vendar pa je pridelava sladkorne pese strokovno veliko bolj zahtevna, terja pa tudi več dela. Zato kmetov ni bilo lahko prepričati, naj začnejo gojiti sladkorno peso. Naša pospeševalna služba je za to potrebovala veliko truda in časa.”

Sladkorna pesa – “kraljica poljščin”

Vendar so kmetje postopno le spoznali, da se spleča potruditi, saj je odkup sladkorne pese zagotovljen. Poleg tega pa je v primerjavi z drugimi poljščinami sladkorna pesa hitro in dobro plačana. Proizvajalci lahko glede na lego in kvaliteto zemljišča pridelajo na hektarju od 40 do 60 ton pese, kar jim zagotavlja zaslužek v višini približno treh do štiri povprečnih neto plač v tem koncu Slovenije.

Pridelava sladkorne pese pa ima še eno ekonomsko koristno posledico. Izkušnje kažejo, da proizvajalci postopoma povečujejo obdelovalne površine, zato prihaja postopoma do zlozbe kmetijskih zemljišč, ki so pri nas še vse preveč razdrobljena.

Trenutno ima tovarna skoraj 4000 kooperantov, ki pridelujejo peso. Naši kooperanti so letos s peso zasejali preko 6300 hektarjev kmetijskih površin. Največ kooperantov je s Štajerske in Pomurja, v zadnjih letih pa je tovarni uspelo pridobiti tudi nove kooperante iz drugih regij. Tako so letos zasejali njive s sladkorno peso tudi nekateri proizvajalci v Savinjski dolini in prvič tudi na Gorenjskem. Vendar pa bi moralo biti za to, da bi tovarna sladkorja obratovala optimalno, s sladkorno peso v Sloveniji zasejanih od 9000 do 10.000 hektarjev. Ker v preteklih letih domači proizvajalci niso proizvedli dovolj sladkorne pese, jo je Tovarna sladkorja uvažala z Madžarske. “Pred osamosvojitvijo Slovenije so na 2000 do 3000 hektarjih zemljišč za našo tovarno pridelovali sladkorno peso kmetijski proizvajalci na Hrvaškem. Zadnja leta pa zapolnjujemo zmogljivosti tovarne z lastno predelavo rjavega sladkorja iz sladkornega trsa. Letno predelamo okoli 20.000 do 25.000 ton rjavega sladkorja.”

Zahtevni pogoji dela

V kakšnih pogojih pa delajo delavci? “Pogoji dela v naši tovarni so težki, še zlasti v času kampanje, ko tovarna neprekinjeno predeluje sladkorno peso in proizvaja sladkor. Ko je tovarna začela obratovati, smo delali v treh izmenah po 12 ur. Lani pa smo tudi zato, ker kolektiv ni več mlad, izvedli reorganizacijo v proizvodnji in prešli na štirizmenskno delo,” pojasnjuje predsednik sindikata.

“Trenutno je 331 zaposlenih. Število zaposlenih v tovarni se je zmanjšalo izključno zaradi naravne fluktuacije in z mehkiimi metodami, razreševanja trajno presežnih delavcev. Nekaj delavcev je odšlo v predčasni pokoj, precej se jih je samozaposlilo in podobno. Delavci, ki so se samozaposlili, so dobili v podjetju odpravnino in vse drugo, kar jim pripada po kolektivni pogodbi in zakonu. Število zaposlenih se bo verjetno še zmanjševalo, vendar pa upam, da bo tovarna dajala trajno delo in kruh okoli 300 delavcem,” pravi Podgorelec. Število

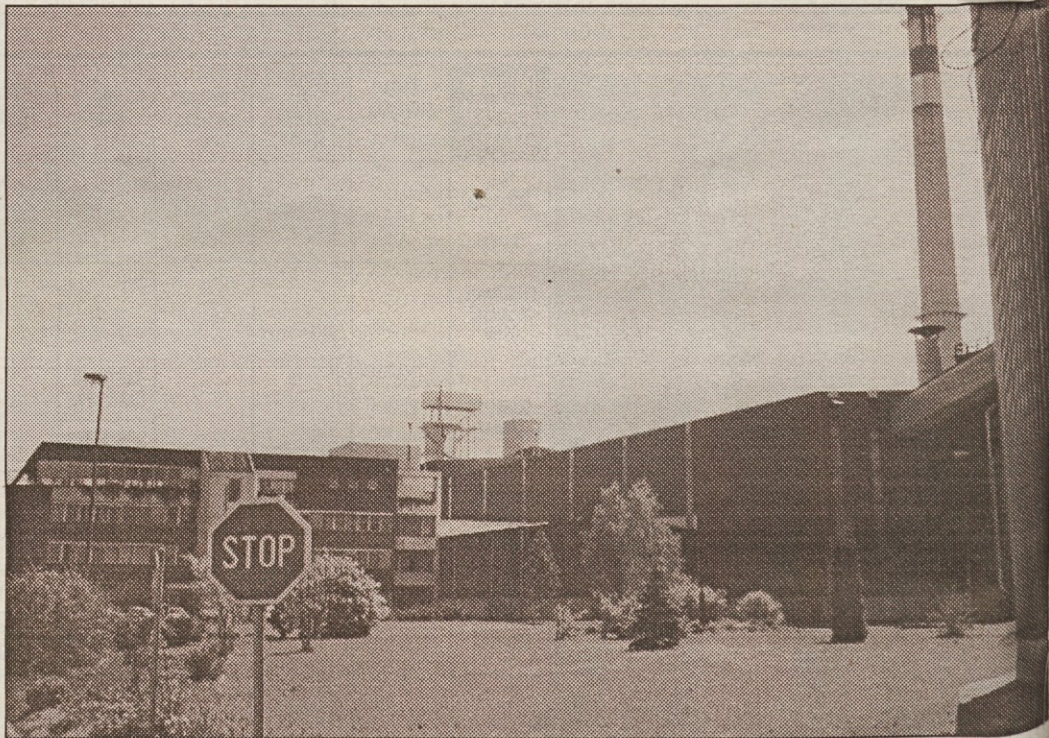
zaposlenih se je po vsej verjetnosti zmanjšalo tudi zaradi tega, ker je kolektiv iz leta v leto bolj usposobljen. Poleg tega so v tovarni v minulih letih uvedli tudi procesno vodenje in posodobili nekatere tehnološke postopke in opremo.

Zakaj tujci kupujejo delnice Tovarne sladkorja?

Kolektiv Tovarne sladkorja je zelo homogen, saj je veliko delavcev v njej zaposlenih že od prvega dne obratovanja. Poleg tega pa jih družijo tudi timski način dela. Zato ni nenavadno, da so delavci pokazali velik interes za lastninjenje tovarne. Kljub temu, da so certifikate v tovarno vložili domala vsi delavci, bivši zaposleni in upokojenci s svojimi ožjimi družinskimi člani, pa so danes samo šest odstotni lastniki podjetja. V javni prodaji so prodali okoli 10 odstotkov delnic, 45 odstotkov jih je pripadlo zadrugam, vse ostale delnice pa so prešle v last skladov.

Zadnje čase so delavci Tovarne sladkorja zaskrbljeni, saj se je lastninska struktura podjetja zelo spremenila. Zadruga in skladi so namreč del svojih delnic prodali tujcem. Tako ima 27 odstotkov delnic neko holandsko podjetje, 17 odstotkov pa italijansko podjetje. Tujci so trenutno torej že 44-odstotni lastniki tovarne, ki je za razvoj kmetijstva in agroživilstva v Sloveniji strateškega pomena.

“Pristojni ministri sicer obljublajo, da bo država gledala na to, da tovarna ne bo prešla v last tujcev. Vendar pa država očitno bolj slabo spremlja, kako se spreminja lastniška struktura tovarne. Delavci na te zadeve nimamo nikakršnega vpliva,” pravi Stanko Podgorelec. Delavci se ne bojijo tujih partnerjev oziroma lastnikov s poštenimi nameni. Bolj jih skrbi, da bi večinski delež tovarne poceni kupili tuji konkurenti in nato zmanjšali proizvodnjo ali pa kar zaprli vrata tovarne. Državi zares ne bi smelo biti vseeno, čigava bo za razvoj našega kmetijstva in živilskopredelovalne industrije tako pomembna tovarna.

Tovarna sladkorja v Ormožu daje delo in kruh 331 delavcem in skoraj 4000 kooperantom

Plače in drugi prejemki po kolektivni pogodbi

V Tovarni sladkorja spoštujejo delavske pravice. “Delavci dobimo vse, kar nam pripada po kolektivni pogodbi. V podjetju imamo tudi podjetniško kolektivno pogodbo, po kateri smo v času kampanje upravičeni do posebnih stimulacij. Trenutno so plače v našem podjetju za 3,8 odstotka nad izhodiščnimi plačami v kolektivni pogodbi. Povprečna bruto plača znaša ta čas okoli 130.000 tolarjev. Sicer pa se v naši tovarni še ni zgodilo, da ne bi dobili pač na plačilni dan,” pojasnjuje predsednik sindikata Stanko Podgorelec. “Tudi lanski regres smo dobili po kolektivni pogodbi. Letos bomo dobili regres v višini 127.000 tolarjev bruto. Prvi del smo že prejeli, drugi del pa bo izplačan skupaj z junijsko plačo.”

Uspešno delo sindikata

V Tovarni sladkorja so vsi zaposleni, razen dveh, člani sindikata delavcev v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji. “Vsi vodilni od direktorja navzdol še naprej plačujejo sindikalno članarino, članstvo v sindikatu pa so v času opravljanja me-

nedžerske funkcije zamrznili. Z vodstvom podjetja sindikat korektno in dobro sodeluje, najbolj pomembno pa je, da se o vseh problemih lahko odkrito pogovorimo in pogajamo. Seveda pa to ne pomeni, da so odnosi idilični. Tudi pri nas se včasih na pogajanjih o kakšni stvari težko dogovorimo in imamo tihe tedne,” pravi Podgorelec.

Sindikat ima vsako leto po koncu kampanje občni zbor, kjer se člani temeljito pogovorijo o vseh problemih in nalogah. Poleg tega sindikat organizira tudi številne druge dejavnosti. Tako lahko delavci denimo preko sindikata ceneje letujejo v Barbarigi, vsako leto sindikat organizira tudi en celodnevni in en dvodnevni izlet. Letos bo tovarniški sindikat organiziral izlet po gradovih Ludvika Bavarskega. Stroške izleta bo delno pokrilo podjetje, delno sindikat, nekaj pa bo moral primakniti tudi vsak udeleženec sam.

“Seveda pa to ne pomeni, da pri sindikalnem delu nimamo problemov. Vedno je težko zadovoljiti interese vseh delavcev. Zato pri svojem delu sindikat išče kompromise, da bi zadovoljili interese čim širšega kroga ljudi. Trenutno so denimo najmanj zadovoljni delavci z nizkimi plačami, saj se razlike med plačami povečujejo. Vendar pa tako ni samo v naši tovarni, temveč je to posledica politike plač v celotni državi. Nasploh se mi dozdeva, da se marsikateri delavec v naši tovarni niti ne zaveda, kako je kriza prizadela delavce v nekaterih drugih podjetjih in panogah, še zlasti v Podravju, pa tudi drugod po Sloveniji. Mnogi delavci pri nas niso pripravljeno na hude čase.”

Da država ne bi podirala, kar vodstvo in delavci tovarne gradijo

Tovarna sladkorja ima lepo perspektivo, saj dosega na domala vseh področjih evropske rezultate – tudi pri izkoristku sladkorja iz sladkorne pese. “Vendar pa je še nekaj odprtih vprašanj. Prvo zadeva lastništvo, drugo pa cenovno poli-

tiko, ki jo diktira vlada. Če vlada preveč zapre škarje med odkupno in prodajno ceno, tovarna kljub prizadevanju celotnega kolektiva ne more dosežati ustreznih rezultatov,” pravi Stanko Podgorelec. “Sicer pa je naš kolektiv visoko usposobljen za naloge, ki jih opravlja. Odzovemo se lahko na vsak izziv, prav tako pa smo marsikaj sposobni postoriti sami. Za razvoj kmetijstva in industrije ter za vsesplošni tehnološki in ekonomski napredek na tem koncu Slovenije smo že veliko storili, veliko pa še nameravamo. Zato nas prihodnosti ni strah.”

Samo upamo lahko, da država ne bo z repom podirala tistega, kar s trdom gradijo vodstvo in delavci Tovarne sladkorja. To se pri nas namreč vse prerado dogaja. Zato bi bil res že čas, da država z ukrepi ekonomske politike dolgoročno tovarni zagotovi stabilne pogoje gospodarjenja in da s svojim ravnanjem poskrbi, da ne bo prešla v last tujcev. Naj bodo njeni lastniki tisti, ki so s svojim delom že doslej dokazali, da so za njeno dobro delo in poslovanje še kako zainteresirani. Med temi pa so zagotovo na prvem mestu delavci tovarne in njeni kooperanti.